У нумары: Дарогі назад няма | Бунт | Суседкі

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 45 (454) | ГОД IX | 8 ЛІСТАПАДА 1964 г. | ЦАНА 60 гр.

ГУК МАЛАЦІЛКІ Ў ДЗЯНІСКАХ

Залатая восень Дзянісак калыхала белымі бярозамі над новымі дамамі. Сонца залівала вёску, заглядала ў бясшыбыя яшчэ вокны новай хаты солтыса Шымана Аксенюка. Не — гэта ўжо хата яго сына. Аксенюковая сказала: мы са старым будзем мець у ёй свой пакойчык.

Пакуль што солтыс Шыман Аксенюк сядзіць у цёмным свіранку за простым сталом. Перад ім паперы, рахунковыя кніжкі і... куча грошай. Бухгалтэрыя вясковага солтыса. Вядзем размову аб працы солтыса, аб ім самым пры гэтай кучы грошай. Жонка заглядае ў дзверы: «Чаго грошы так ляжаць?» «Злодзеяў няма», — адказвае солтыс.

Трэцюю кадэнцыю солтысам у Народнай Польшчы, быў яшчэ і да вайны, разам 15 гол. Пытаю аб параўнанні, як цяпер і як калісьці. «Калісьці чапляліся ўсё, паліцыя два-тры разы ў тыдзень улятала ў вёску, ломатам будзіла ўночы. І нічога не плацілі. Цяпер 600 злотых і права да пенсіі». Для Шымана Аксенюка гэта нешта ёсць. Ён інвалід. Але солтыс талковы. З людзьмі трэба частавата і перагаварыцца з-за падаткаў, ці іншага, загаварыць да іх пачуцця абавязку. А з гэтым пачуццём бывае па-рознаму. У Дзянісках усё аднак ідзе добра. Усё ў часе, усё складна, і да солтыса давер ёсць.

Пытаю пра перадавых, лепшых гаспадароў. Падае прозвішчы Яна Казлоўскага, Фёдара Врублеўскага. Абодва маюць па шмат зямлі, звыш 10-ці, 15-ці гектараў, усе гаспадарскія машыны, дзяржаве прадаюць многа мяса, малака (Врублеўскі гадуе 8 штук быдла), збожжа. Гэта гаспадары на шырокую ногу. Пытаю ў солтыса, якімі сіламі абрабляюць яны сваю зямлю. «Самі, зусім самі», — ідзе адказ і яшчэ раз, што — «яны ж маюць машыны». Што значыць машына ў сельскай гаспадарцы можа ведаць толькі той, хто яе мае цяпер, але не меў раней. Не задавальняюся гэтым і яшчэ раз пытаю: што ён думае аб малых гаспадарках.

(Працяг на стар. 3)

ВІНАВАТЫ — АЛЕ ХТО?

Не тыя часы, калі Кленікі на падабенства другіх вёсак тачыў чарвяк адсталасці. Спарахнелая непаваротлівасць праходзіць, вырастае новае буйнае жыццё.

— Прачнуліся!

Гэтае слова любіць часта паўтараць Сяргей Галёнка, старшыня мясцовай грамадскай рады. Перад усім, рушыла наперад будаўніцтва. Толькі ў бягучым годзе трыццаць пяць гаспадароў узялі грашовыя пазыкі на гаспадарскае будаўніцтва — ставяць мураваныя хаты, хлявы, гумны. Некаторыя з іх думаюць нават аб драцяной агароджы з цэментавымі стоўбчыкамі.

— Прыгожа будзе!

Насупраць грамадскай рады, па другі бок вуліцы, знаходзіцца драўляная школа, крытая іржаваю бляхаю, старая. Старшыня Галёнка глядзіць праз акно на гэту школу і ўголас разважае:

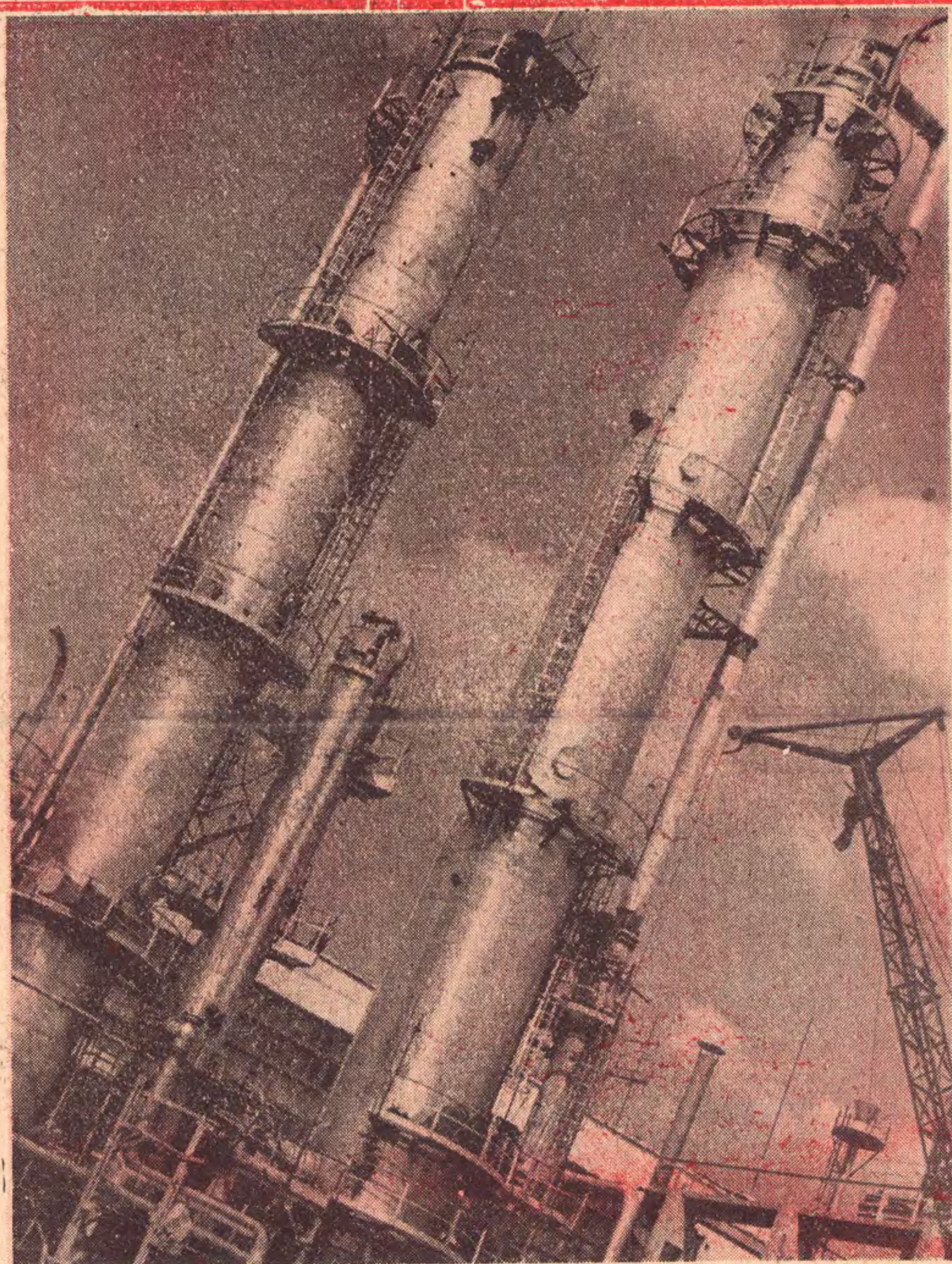
— На лета зробім ёй рамонцік і перад зімою перавядзем да яе бюро рады ды грамадскую бібліятэку...

Трэба ведаць, што каля Пракапюковага млына будуецца новая школа, якой няма роўных, мабыць, і ў самой павятовай Гайнаўцы. — Такая яна высокая, вялікая!

У сувязі з такой аказіяй кленіцкая грамадская рада намецілася пакінуць сваю арэндаваную сядзібу ў Максімюковай хаце — цесную сядзібу. Аднак, аказваецца, што на гэту аказію чакаюць з нецярплівасцю і асветныя ўлады, якія таксама мецяцца на гэты стары будынак цяперашняй школы, бачаць у ім магчымасць урэгуляваць пэўныя памяшкальныя справы мнагалюднай школы. Словам, малая вайна вісіць на валаску і кожны мае свае важкія рацыі... Здаецца, зараз больш думаюць аб тых рацыях, чым аб высокай будове, якая ўжо ідзе сваім ходам, хаця і спозненым як заўсёды ва ўсіх будоўлях. Таксама і з пабудовай малачарні. Але лепш пазней чым ніколі, праўда? Дарэчы, размешчана яна ў зручным месцы, ля скрыжавання вясковых дарог у напрамку Чыжоў і Гародчына. Будаўнікі малачарні асцярожныя — каб мець добры калодзеж і здаровую ваду зрабілі пяцьдзесят цэментавых кругоў (баняў). Тут надзвычай цяжка дабрацца да смачнай, крынічнай вады. Ого, не заўсёды дакапаешся нават да звычайнай вады. Сымон Максімюк пабудаваў калодзеж на дваццаць кругоў і суха ў ім, ані кроплі! Потым свідраваў яшчэ на 5—7 кругоў і да нічога не дасвідраваўся.

У час вечаровага вадапою ў кленіцкіх калодзежах не хапае вады. Вечная засуха, як Кленікі Кленікамі! Шчаслівы калодзеж мае Васіль Шэшка, куды зыходзіцца за вадою палавіна вёскі.

(Працяг на стар. 4)

Гордасцю жыхароў Гродна з'яўляецца азатукавы завод. (Да фотарэпартажа «Горад над Нёманам». Стар. 3).

ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ Ў ПОЛЬСКІМ РАДЫЕ

З 19 па 25-га кастрычніка г.г. у Польскім Радыё працягваўся Тыдзень беларускай культуры.

Радыёслухачы пазнаёміліся з творчасцю чатырох вядомых беларускіх празаікаў. Чыталіся цікавыя ўспаміны Максіма Лужаніна аб класіку беларускай літаратуры п.з. «Якуб Колас расказвае»; фрагмент новай аповесці Івана Шамякіна «Сэрца на далоні», прадстаўляючай барацьбу беларускіх партызан і канспірацыйных груповак з гітлераўскім акупантам; навелу Рамана Сабаленкі «Пад адным цынялём» аб перажываннях салдата, які атрымлівае водпуск за гераічную барацьбу на фронце. Апошняй пазіцыяй з

(Працяг на стар. 2).

Ідучы да Кленік ад чыжоўскіх палеткаў... Фота — С. Яновіч

Кастрычніцкая лінія

7 лістапада спаўняецца 47-ая гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі.

Дзень 7 лістапада — свята не толькі для народаў Савецкага Саюза, але і для працоўных усяго свету. Гэта дата першай перамогі пралетарыяту ў барацьбе за ўладу, за сацыялізм. З гадамі значна ўзрасло і расце далей значэнне Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У 1917 годзе рэвалюцыя ўжо была вельмі вялікай падзеяй, бо разбурыла класавую структуру рускай імперыі, унесла якасна новыя грамадскія адносіны. Значэнне рэвалюцыі ўзрасло, калі аказалася, што ні гады голаду, ці контррэвалюцыя, ні бунты і інтэрвенцыя імперыялістаў не маглі яе падавіць.

Далейшымі трыумфальнымі крокамі сацыялістычнай рэвалюцыі былі савецкія пяцігодкі — вынік здзяйснення асноўных лозунгаў сацыялізма, а таксама перамога над фашызмам у другой сусветнай вайне і ўзнікненне ўсёй сістэмы сацыялістычных краін, у ліку якіх аказалася і Польшча. Вялікія дасягненні савецкай навукі — гэта таксама пасрэдны трыумф Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У наш час ідэі Кастрычніцкай рэвалюцыі былі творча развіты ў пастановах XX, XXI і XXII з'ездаў КПСС, у Дэкларацыі з 1957 года і ў Заяве 81 камуністычнай партыі з 1960 года. Усе гэтыя дакументы даюць ацэнку сучаснай эпохі і фармулююць вывады, здзяйсненне якіх наблізіць дзень перамогі сацыялізма ва ўсім свеце.

Ці ўсе гэтыя дакументы і сёння яшчэ з'яўляюцца пуцяводнай зоркай ва ўнутранай і замежнай палітыцы савецкай дзяржавы?

Ставім такое пытанне, бо ў сувязі з нядаўнімі зменамі на найвышэйшых партыйных і дзяржаўных пасадах у Савецкім Саюзе некаторыя імперыялістычныя палітыкі высоўвалі найдзіўнейшыя гіпотэзы і здагадкі.

Выступленні Л. Брэжнева і А. Касыгіна развеялі нямала іх выдумак. Сумленні развявае і замешчаны ў журнале «Камуніст» артыкул «Кроčым дарогай Кастрычніка», прысвечаны гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі. Вось цытата з гэтага артыкула: «Генеральнай лініяй Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, апрацаванай на XX, XXI і XXII з'ездах і ў праграме КПСС, з'яўляецца ленінская лінія. Яна была і будзе непарушнай ва ўсёй палітыцы, унутранай і замежнай, у барацьбе за адзінства і салідарнасць міжнароднага камуністычнага руху, якая абапіраецца на прынцыпы пралетарскага інтэрнацыяналізму».

Гэтае сцвярджэнне адкідае ўсялякія спекуляцыі імперыялістаў, якія спадзяваліся аслаблення савецкіх намаганняў у галіне ўмацавання прынцыпаў мірнага суіснавання, ініцыятывы па раззбраенню, падтрымкі нацыянальна - вызваленчага руху, развіцця гандлёвых адносін з усімі краінамі і г.д. Нічога падобнага. Шэраг афіцыяльных выказванняў паказвае на тое, што ў бліжэйшы час мы можам быць сведкамі новых савецкіх прапаноў у галіне прадухілення тэрмаядзернай вайны і прадпрыняцця канкрэтных крокаў па раззбраенню.

Што датычыць сусветнага камуністычнага руху, КПСС і далей выказваецца за скліканне нарады ўсіх камуністычных партый, якая была б прысвечана актуальным праблемам барацьбы за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм, а таксама ўмацаванню адзінства камуністычнага і рабочага руху на аснове прынцыпаў марксізма-ленінізма.

Свет мае ўсе падставы для таго, каб меркаваць, што і ва ўнутраным жыцці Савецкага Саюза будзе праводзіцца настойліва і ўсебакова лінія XX і XXII з'ездаў КПСС і што ў сувязі з тым стварэнне матэрыяльна - тэхнічнай базы камунізма праявіцца ў хуткім росце вытворчасці найважнейшых галін гаспадаркі, а таксама ва ўмовах жыцця насельніцтва.

Такія заданні, побач з далейшай барацьбой з астаткамі культу адзінкі, устаюць сёння перад савецкім грамадствам, будуючым камуністычную дзяржаву.

У 47-ю гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі мы разам з савецкім народам ганарымся іх дасягненнямі і верым у поўную перамогу нашых супольных ідэалаў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

СЕМІНАР ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

На семінар літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа», які адбыўся 24 і 25 кастрычніка ў памяшканні ГП БГКТ, прыбыло больш 20 асоб. Распачаўся ён інфармацыяй старшыні аб'яднання Алеся Баршчэўскага аб сітуацыі ў сучаснай савецкай і польскай літаратурах. Затым член праўлення літаратурна-мастацкага аб'яднання Янка Анісеровіч зрабіў агляд друкаваных вершаў і апавяданняў на літаратурнай старонцы ў «Ніве». Пасля гэтага распачалася дыскусія аб дасягненнях і недахопах паасобных аўтараў, аб станоўчых баках і хібах апублікаваных матэрыялаў. Як заўсёды цікавыя і творчыя былі выступленні ў час абмяркоўкі зачытаных на семінары твораў. А чыталі свае апавяданні Уладзіслаў Дваракоўскі «83 зл», Віктар Рудчык — «Горстка зямлі», Шымон Раманчук — «Восень жыцця» і Вінцук Склубоўскі «Пралеска».

Лепшыя творы ўдзельнікі семінара пастанавілі апублікаваць у альманаху ў 1965 годзе. Ну і нешта новага, нештодзённага для семінараў. Алесь Барскі прадставіў падрыхтаваны праект статута літаратурна - мастацкага аб'яднання «Белавежа», які быў прыняты і пасля некаторых паправак будзе надрукаваны на літаратурнай старонцы. 24 кастрычніка ўдзельнікі семінара выязджалі на аўтарскія сустрэчы ў Саколку, у Паўднёвы Востраў (Сакольшчына) і Міхалова (Беластоцкі павет).

ШЫРОКАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Сакольскім аддзеле БГКТ адчуваецца вялікі зрух. Наглядаецца гэта ва ўсіх дзялянках працы, а менавіта: у абслугоўванні гурткоў БГКТ, у заахвочванні іх да мастацкай самадзейнасці, у выездах актыву з дакладамі і ва ўсёй атмасферы аддзела. Апрацаваны план працы на IV квартал таксама гаворыць аб тым, што дзейнасць аддзела набрала належных колераў. Многа месца адведзена ў гэтым плане на супрацоўніцтва з арганізацыямі і ўстановамі. А гэта вельмі важна. Прывядзем тут некалькі прыкладаў. З павятовым праўленнем Саюза сялянскай моладзі аддзел БГКТ арганізуе курс ігры на гітарах, а таксама ў IV квартале бягучага года эстрадны калектыў. З Павятовым домам культуры — збор экспанатаў матэрыяльнай культуры Сакольшчыны і арганізаванне новых аматарскіх калектываў.

З інспектаратам асветы і настаўнікамі прапбачана дапамогу школам, дзе навучаецца беларуская мова, у забеспячэнні іх падручнікамі і іншымі дапаможнікамі, запланавана таксама супольна арганізаваць для ўзрослых курсы беларускай мовы.

Аб іншых мерапрыемствах, накрэсленых у плане працы IV-га квартала, між іншым, трэба ўспомніць аб нарадзе старшынь і сакратароў гурткоў БГКТ, якая выпрацуе напрамкі працы на асенне - зімовы перыяд, правядзення ў гуртках сходаў і дзе трэба выбары новага праўлення. Сход сакольскага актыву і прыдзел яму працы з гурткамі таксама будзе мець немалаважнае значэнне. Да наступнага цікавейшага мерапрыемства трэба аднесці конкурс на народную вышыўку, прапаганда і распаўсюджанне часопіса «Нівы» і выдавецтва БГКТ.

План працы Сакольскага аддзела цікавы і багаты, і ён ужо рэалізуецца.

Тэкст і фота
М. Хмялеўскі

На літсемінары злева: Яша Бурш, Алесь Барскі і Юрка Генюш.

Тыдзень беларускай культуры ў Польскім Радыё

(Працяг са стар. 1)

сучаснай беларускай прозы было лірычнае апавяданне маладога беларускага празаіка Барыса Сачанкі «Пасля многіх год», у якім расказваецца аб каханні жанчыны да чалавека, злоўжываючага яе давер'ем.

Польскае Радыё пазнаёміла таксама сваіх слухачоў з маладой беларускай паэзіяй. У добрым перакладзе Ежы Літвінюка паплылі ў эфір вершы Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Яўгеніі Лось, Кастуся Цвіркі, Генадзія Бураўкіна, Петруся Сушкі і Васіля Макарэвіча.

Варта адзначыць, што гэтыя вершы ўваходзяць у анталогію савецкай паэзіі, якая неўзабаве паявіцца на кніжным рынку ў выдавецтве «Іскры».

Апрача беларускай мастацкай літаратуры радыёслухачы атрымалі некалькі канцэртаў прысвечаных беларускай опернай, сімфанічнай, народнай і эстраднай музыцы. Былі прадстаўлены фрагменты опер беларускіх кампазітараў: Анатоля Багатырова «Надзя Дубова» і Яўгенія Цікоцкага «Міхась Падгорны».

З беларускай сімфанічнай музыкі прагучала IV Сімфонія Ф-дур Яўгенія Цікоцкага, у выкананні Сімфанічнага аркестра Беларускай дзяржаўнай Філармоніі пад кіраўніцтвам Барыса Афанасьева. У гэтым самым выкананні, а таксама ў выкананні Сімфанічнага аркестра Беларускай ССР пад кіраўніцтвам Віктара Дуброўскага і Сімфанічнага аркестра радыё і тэлебачання слухачы пачулі сімфанічныя творы Уладзіміра Чараднічэнкі, фрагменты балета «Мары» Яўгенія Глебава і сімфаніэту на беларускія тэмы Мікалая Чуркіна.

Выступілі беларускія салісты: спявачка Александроўская, скрыпач Гарэлік, тэнар Балоцін, піяністы: Сянкевіч, Мянсарава, Вальтэр і Дарэнскі. Дзяржаўная Беларуская акадэмічная капела пад кіраўніцтвам Рыгора Шырмы. Беларускі дзяржаўны народны калектыў песні і танца пад кіраўніцтвам Генадзія Цітовіча і Эстрадны аркестр беларускага радыё і тэлебачання пад кіраўніцтвам Барыса Райскага.

Даволі шырокае азнаямленне польскага радыёслухача з дасягненнямі беларускай мастацкай літаратуры і музычнай культуры сведчыць аб узрастаючым зацікаўленні польскага грамадства дасягненнямі сваіх суседзяў, а адначасова аб тым, што гэтыя зацікаўленні заспакойваюцца.

Штораз часцей арганізаваныя Дні і Тыдні беларускай культуры ў Польшчы найлепшым гэтага доказам.

Віктар Швед

У маі г.г. мы апублікавалі інфармацыю аб пабыўцы ў Сямяціцкім павеце былога воіна Савецкай Арміі Івана Шыбакова, які ў трагічныя чэрвеньскія дні 1941 года, разам з іншымі салдатамі, тут, на былой граніцы, ля вёскі Слохі, 10 дзён абараняў дот. Карыстаючы з нагоды, мы звярнуліся да Шыбакова, каб ён падзяліўся ўспамінамі з тых дзён з нашымі чытачамі. Днямі, з далёкай Кастрамской вобласці, дзе жыве цяпер тав. Шыбакоў, мы атрымалі чаканы матэрыял. Прапануем яго ўвазе сваіх чытачоў.

ДАРОГІ НАЗАД НЯМА

Наш 17-ты асобны арткулямётны батальён пад камандваннем капітана П. І. Паставалава займаў раён Сямяцічы на подступах да Брэста. З ворагам мы сустрэліся ў першы дзень вайны. Праўда, гэта была толькі перастрэлка з разведгрупамі, таму што галоўны ўдар яго прыпаў насупраць нашага суседа — 16-га кулямётнага батальёна. Але ўжо 23 чэрвеня ў цяжкія баі з фашыстамі ўступілі і мы.

Наш дот меў назву «Быстры», побач знаходзіўся «Безыменны», «Пчолка» і КІМ. Мы адбівалі адну атаку за другой. У гэты час з паўночнай стараны да нас прыйшоў капітан Назараў з групай байцоў — частка суседняга батальёна. Агонь вялі амаль бесперапынна. Праціўнік нёс вялікія страты, мяняў тактыку, атакі яго прадаўжаліся.

Затым немцы пайшлі ў атаку адразу на тры нашых доты. Я сеў за кулямёт. Неўзабаве прыкмеціў, як у кустах, наступаючыя заварочваюць гармату і накіроўваюць яе ў бок суседняга з нашым дота. Але страляць ёй не прыйшлося. Мне ўдалося вывесці яе разлікі са строю.

У правым казэмаце нашага дота агонь вёў лейтэнант Усцінаў. Раптам кулямёт замаўчаў, немцы пачалі хутка набліжацца. Усцінаў з байцом вынеслі запасны кулямёт на паверхню дота і сталі весці агонь адтуль.

І гэтая атака была адбіта. У казэмаце сабраліся парахавыя газы. Было чадна, горача.

На наступны дзень пачаўся артылерыйскі абстрэл, а потым націск узмацніўся і доты былі акружаны. Наш дот вытрымаў некалькі моцных атак ззаду. У баі асабліва адрозніліся радавы Плаксей і сержант, прозвішча якога не памятаю, — яны адбілі некалькі цяжкіх атак.

25 чэрвеня ў другой палавіне дня левы казэмат нашага дота быў прабіты снарадам, матэрыяльная частка выйшла са строю. Людзі, якія засталіся пры жыцці, перайшлі ў правы казэмат. Дот быў блакіраван. Немцы, узарваўшы запасны выхад, затапілі ніжні паверх дота вадой з катлавана.

Раскрытыя ў сценках казэмата адтуліны мы заткнулі шынялямі і коўдрамі. Немцы доўга стралялі ў адтуліны дота, у прабоіну і развалены запасны выхад, кідалі гранаты. Вада ў ніжнім паверсе бесперапынна шумела ад узрываў. Мы сядзелі на падлозе, прытуліўшыся адзін да аднаго, абняўшыся... Чакалі: вось-вось абрушыцца ад узрываў падлога і мы правалімся ў запоўнены вадою ніжні паверх.

І раптам наступіла поўная цішыня. Пачулася чужая мова, вораг ужо хадзіў па доту. Здаецца, ён рыхтаваўся ўзарваць наша ўмацаванне. Я сказаў пра гэта таварышам. Мы развіталіся паміж сабою. Трымаліся рукамі адзін за аднаго. Мінуты чакання канца...

Гэта можа ўявіць толькі той, хто сам перанёс штосьці падобнае.

Але выявілася, што немцы прыдумалі іншае. У дот пацягнуў лекавы пах. Яны рашылі нас атруціць. Адзелі супрацьгазы. Хтосьці закашляў. Пачуўшы голас, немцы пачалі кідаць у дот гранаты. Праз адтуліну з тамбура адна з іх праляцела ў казэмат да маіх ног. Хутка схапіў яе, павярнуўся назад і сунуў у адтуліну ў бок дворыка, але прапхнуць поўнасцю не паспеў, паколькі адтуліна была заткнута шынялём і коўдрамі. Узрыў. Пырскамі асколкаў раніла ў левую ...ку і грудзі. Аднаго салдата забіла. Некалькі асколкаў папала па левай кішэні гімнасцёркі, прабіла дакументы і пачку грошай, але да сэрца яны не дайшлі.

Страціў прытомнасць. Апамятаўся ад моцнага ўзрыву. Мне здалося, што падлога ў казэмаце трымаецца толькі на арматуры, хістаецца. Потым зрэдку рваліся гранаты. Хутка зноў пачулі знаёмае шыпенне — газы. Усім зрабілася млосна, пачаўся кашаль. У майго супрацьгаза перабіла трубку. Паспрабаваў сціснуць яе — не атрымалася. Неяк зняў супрацьгазны шлем з забітага таварыша, адзеў на сябе. Так і праляжаў да раніцы, амаль суткі без перавязкі, у крыві, у пылу.

26 чэрвеня гарнізоны дотаў Шаўлюкова, Локцева і Яськова, якія знаходзіліся паўднёва-ўсходне ад нашага, адкінулі праціўніка і дэблакіравалі нас. Мяне перавялі ў дот «Горкі» малодшага лейтэнанта Шаўлюкова, дзе на лячэнні ў ваенфельдшара А. К. Маліноўскага знаходзіліся раненыя. Боездольныя салдаты з гарнізона майго дота і лейтэнант Усцінаў уліліся ў дзейныя доты.

27 чэрвеня раніцай у час зацішша ў дота «Горкі» быў сабраны асабовы склад застаўшыхся трох дотаў. Вырашалася пытанне: што рабіць далей — ці пакінуць умацаваны раён і рухацца на ўсход, да сваіх, ці прадаўжаць барацьбу? У першым выпадку мне трэба было застацца ў вёсцы ў надзейным месцы і, падлячыўшыся, у далейшым дзейнічаць, гледзячы на абставіны. Я адказаўся ад такой прапановы. Палітрук Локцеў звярнуўся з заклікам не пакідаць умацраён — уцалеўшыя доты. Ён сказаў: «Не для таго яны пабудаваны, каб мы, байцы Чырвонай Арміі, маючы ў руках зброю, жывымі і здаровымі пакінулі іх».

Пытанне было вырашана, гарнізоны занялі свае доты і прывялі ўсё ў баявую гатоўнасць. Ноччу 28 чэрвеня ў дот «Горкі» прыйшоў салдат з дота КІМ з заходняга крыла. Ён быў ранены, моцна кашляў. Баец далажыў, што ўсе людзі ў гэтых дотах загінулі — гітлераўцы атруцілі іх газам.

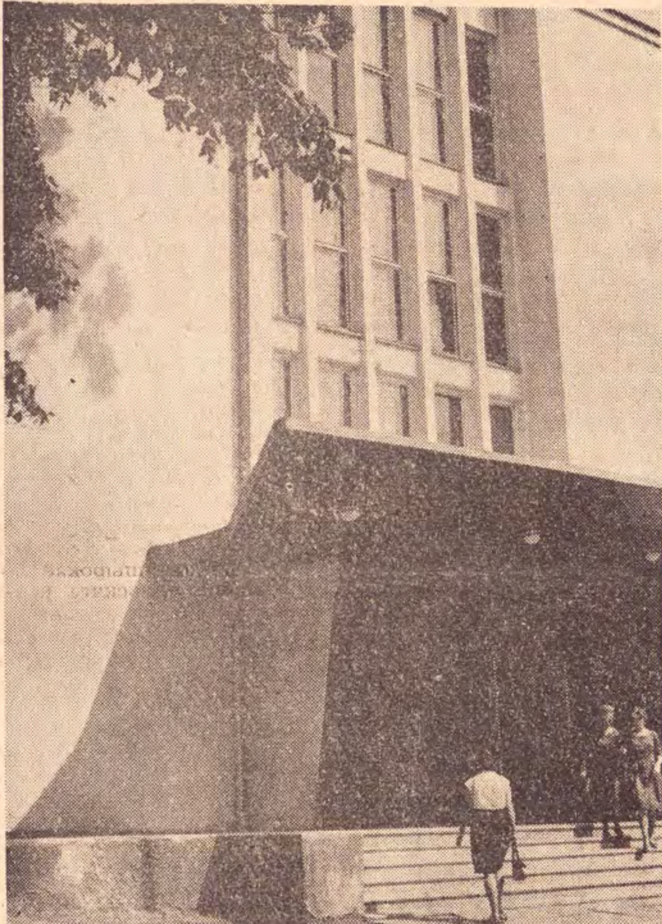
27—28 чэрвеня гарнізоны выдзялялі разведчыкаў. Яны, перабраўшыся к дарогам, знішчалі невялікія групы салдат праціўніка, варожыя машыны і матацыклы. Вылазкі арганізаваліся і ў наступныя дні. У адну з такіх вылазак была падбіта штабная аўтамашына і знішчана група фашысцкіх афіцэраў, а іх дакументы,

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З ГРОДНА

Горад над Нёманам

Помнік Уладзіміру Леніну на цэнтральнай плошчы ў Гродна.

Уваход у Гродзенскі педагагічны інстытут.

Як і іншыя беларускія гарады, Гродна расце і развіваецца вялікімі тэмпамі. Яшчэ зусім нядаўна вёскі Рубанаўка, Каўбасіна, Ласосна, Фолюш і Грандзічы знаходзіліся ў трох - пяці кіламетрах ад горада. А цяпер тэрыторыя некаторых з гэтых вёсак ужо ўвайшла ў гарадскія межы. Да іншых жа з іх гарадскія вуліцы падыйшлі ў прытык.

У нашы дні Гродна ўсё больш становіцца індустрыяльным горадам. Прамысловая вытворчасць вырасла ў параўнанні з 1945 годам у 27 разоў. Цяпер толькі на адной абутковай фабрыцы «Нёман» працуе амаль толькі рабочых, колькі іх было ў трыццатых гадах ва ўсім горадзе. Прамысловасць горада дае народнай гаспадарцы запасныя часткі да аўтамабіляў, веласіпеды, пасудазмывальныя машыны, электрасвяцільнікі, сантэхдэталі, абутак, кравецкія і мастацкія вырабы, амічную селітру і сыравіну для шклавалакна.

Небывалыя памеры прыняло ў Гродне жыллёвае будаўніцтва. На былых пустэчах растуць новыя кварталы. Пасля вызвалення горада ад нямецка - фашысцкіх акупантаў будынкі школ, бальніц, культурна-асветных устаноў ляжалі ў руінах. Цэнтральная плошча была велізарным папялішчам. Цяпер яна пераўтварылася ў квітнеючы сад.

У кожнага горада ёсць свой твар. Ёсць ён і ў Гродна. Сённяшняе Гродна — гэта горад - парк, горад музыкі. Тут тры вышэйшыя навучальныя ўстановы (да вайны — ніводнай): педагагічны, сельскагаспадарчы і медыцынскі інстытуты, а таксама музычна - педагагічнае вучылішча.

Асаблівую прыгажосць гораду прыдае зеляніна. Летнімі вечарамі гродзенцы любяць гуляць па вуліцы Элізы Ажэшка. Яна вельмі прыгожа з яе магутнымі каштанамі, старымі ліпамі і арачным мостам цераз раку Градпічанку. На гэтай вуліцы ёсць дом, дзе жыла і тварыла польская пісьменніца. Не менш любімым месцам для жыхароў Гродна з'яўляецца гарадскі парк культуры і адпачынку.

Цудоўнае сённяшняе Гродна, але будучыня горада яшчэ лепшая. Пяройдзе не шмат часу і Гродна пераўтворыцца ў марскі порт. Дык горад раздзяляе рака Нёман, а па ёй пройдзе водны шлях з Балтыйскага мора ў Гродна.

Фота Д. Прэса, тэкст В. Лукашэнка

Новыя жыллёвыя дамы мікрараёна на вуліцы Горкага

На рацэ «Нёман».

радыёстанцыя штаба і іншыя трафеі былі дастаўлены ў дот.

Як зараз памятаю: трафейная радыёстанцыя была няспраўнай і наогул недасканалай, але мы ўсё ж такі змаглі яе наладзіць. Паслухалі Маскву. Як раз у гэтыя мінуты перадаваўся зварот Савецкага ўрада. Мы былі натхнёныя, таму, што даведаліся, што ўся краіна падымаецца на абарону Радзімы. А мы гатовы былі памерці, але не паддацца.

Так і дзейнічалі нашы байцы. Старшы сержант Конанаў у адным з баёў аказаўся ў агні, на ім гарэла вопратка, але ён не кінуў зброі, прадаўжаў біць ворагаў і так і загінуў на пасту. Праславіўся і наводчык 45-мм гарматы Скавародка. Калі выйшаў са строю аптычны прыцэл, ён прадаўжаў весці агонь, наводзячы гармату праз ствол. Сваім агнём ён рассеяў групу салдат праціўніка і разбіў некалькі варожых аўтамашын.

У час начных вылазак мы папаўнялі запасы вады і прадуктаў.

29 чэрвеня праціўнік кінуў на штурм дотаў вялікія сілы. Яны акружылі нас і прыблізіліся амаль ушчыльную. Гітлераўцы кідалі гранаты, стралялі з кулямётаў у незаткнутыя адтуліны, узрывалі магутныя фугасы. Мы вымушаны былі схавацца ў ніжнім паверсе, потым у агрэгатным памяшканні.

30 чэрвеня па нас пачалі весці агонь з агнямётаў. Усё гарэла. У палаючы дот немцы працягвалі страляць і кідаць гранаты. Ад тлеючай гумы (яна была ў касяках дзвярэй) зрабілася чадна. Ад скаплення газаў мы задыхаліся. Браніраваныя дзверы нагрэліся, іх выпірала жарам. Мы сабраліся ў агрэгатнай кладоўцы, прытуліліся адзін да аднаго. Пачуўся магучы ўзрыў — ці гэта ад моцнага фугаса, ці то ўзарваліся астанкі боепрыпасаў. Дзверы выбіла, агонь прарваўся ў агрэгатную, усё гарэла, многа салдат і камандзіраў загінула. Мяне другі раз раніла ў галаву. Я страціў прытомнасць.

Хто і калі вынес мяне з палаючага дота, не памятаю. Апрытомнеў я на зямлі. Зразумеў — у палоне. Пачуў — ззаду ляжалі іншыя раненыя. Сярод іх я пазнаў байца Пісарава. Ён быў ранены ў жывот, ён і плакаў.

Каля Пісарава сядзеў баец Вераб'ёў. У яго была перабіта скіўіца. Яе ён падтрымліваў рукою.

Непадалёку ад нас баец капаў яму, аказваецца, для нас.

Даведаўся ад раненых аб малодшым лейтэнанце Шаўлюкову, палітруку Локцеву. Першы быў ранены ў нагу — пералом вышэй калена. Немцы даведаліся, што ён камандваў ротай і трымалі яго аддзельна. Другі загінуў у стычцы.

Немцы павялі на расстрэл старшага сержанта (прозвішча яго не памятаю). Яны хацелі даведацца, хто страляў з 45-мм гарматы, калі дот быў ужо блакіраваны. Страляў Шаўлюкоў, сержант гэта ведаў, але ні слова не сказаў ён фашыстам і загінуў смерцю героя.

...Прайшло 23 гады. Нядаўна нам з жонкай Аляксандрай Васільеўнай прыйшлося пабываць у мясцінах баёў, наведаць Польскую Народную Рэспубліку. Пасля вайны дзяржаўная граніца крыху змянілася, раён Сямяціч адыйшоў да Польшчы.

Музей гераічнай абароны Брэсцкай крэпасці вядзе збор матэрыялаў аб баях ля граніцы ў Брэсцкім умацаваным раёне. З музеем вядуць перапіску і застаўшыеся ў жывых таварышы, былыя абаронцы Брэста. У гэтай перапісцы ўдзельнічаў і я. Вясною гэтага года нас запрасілі на сустрэчу ў Брэст.

Польскія таварышы і сябры ўсюды сустракалі нас цёпла і гасцінна. Цёпла нас сустрэла сям'я П. С. Кендыс, у якой мая жонка з дзяцьмі жыла, як іх член сям'і, усе гады акупацыі.

Радасна сустракалі нас кіраўнікі Сямяціцкага камітэта партыі. Мы праехалі па месцах гераічных баёў, там, дзе збіралі матэрыялы ад мясцовага насельніцтва. Сустракаліся з жыхарамі Сямяціч і вёскі Мілейчыцы. Агарнуўшыя ўспаміны запоўнілі душу.

10 мая мы наведалі брацкую магілу ля сяла Мілейчыцы, дзе пахаваны астанкі загінуўшых нашых таварышаў. Польскія сябры ўшаноўваюць памяць загінуўшых воінаў, магілы ўбраны кветкамі, і гарыць над імі вечны агонь.

На жалобным мітынгу я выступаў, як удзельнік даўнейшых баёў.

23 гады прайшло, але мы заўсёды памятаем, за што змагаліся, што баранілі. Мы і зараз гатовы аддаць усё ў імя міру і шчасця на зямлі.

І. ШЫБАКОЎ
бухгалтар Шангскага сельпо
Шар'інскага раёна

ГУК МАЛАЦІЛКІ Ў ДЗЯНІСКАХ

(Працяг са стар. 1)

«Такія самі нямнога маюць і дзяржаве не дадуць».

Малая гаспадарка напэўна не мае рацыі быту, але тут прыпомніць трэба дарогу да матэрыяльнага дабра праз сельскагаспадарчыя гурткі. Ёсць такі ў Дзяніскax. Належыць да яго 32 гаспадары. І гэты адзін ужо вялікі гаспадар (сельгасгурток) мае таксама ўсе машыны. А і зямля ў вёсцы ў цане. Адлогам не ляжыць на дзяніскаўскіх палях нават паўгектара. А не, не, зямля не першага класа.

Расказвалі мне аб дзяніскаўскіх гуртках, на якіх зарабляюць па 20—40 тыс. у год, пчолах Аляксея Міранюка і яго цудоўным «гарадскім» доме. Гэты ж Міранюк таксама 1500 зл. у месяц зарабляе на малацэ. Што зямля слабая і мала яе, дык гаспадар пашукаў рэзерваў у сваёй гаспадарцы і знайшоў іх. Паняцце гаспадара добрага ці дрэннага змяняецца, і цяпер на іншай аснове акрэсліваем яго. Першым пунктам у акрэсліванні — гэта гаспадар знаходлівы, гаспадар - наватар з алоўкам у руках і з таблічкай мнажэння ў галаве.

Выдалася мне, і хіба не памыляюся, што дзяніскаўскія гаспадары маюць гэтага роду задаткі, таму і вёска іх лічыцца багатай. Таму і агародніцтва, таму і жывёлагадоўля, таму і ўсім добра і ўсе задаволены. І гаспадары, якія свае тысячы маюць (за цяжкую і ўдумлівую працу на гаспадарцы) і кладуць іх на СКО, і мы ўсе, хто пладоў зямлі не збірае досвіткам і ў свята, але хочам, дамагаемся больш мяса і малака. Бо такая ёсць правільнасць гаспадаравання: больш дасі, яшчэ больш возьмеш.

Успомніла я аб свяце, аб працы ў свята. Рэч не новая і ўсё ў парадку. Толькі што пры гэтай аказіі хачу для задумы прыпомніць іншы свет, свет, які ў Дзяніскax увасобіўся ў асобе 100-гадовай бабкі Наталлі Гаеўскай. Яна, зразумела, супраць працы ў свята, хоць бы жыта мела згніць, а розныя святы то яна памятае дасканала, але не памятае, колькі ёй, хоць прыблізна, год. Перажыла дзве вайны, рэвалюцыю 1917 года, але не ўмее гэтых здарэнняў назваць (ано што коней хавалі ад нейкіх).

І машын бабка не любіць. На маю рэпліку, што харошая вёска, махнула энергічна рукой: «Дзе там яна харошая, ано машыны гудуць». (Як раз у гэты час за трэцяй хатай працавала малацілка). «То добра, што машыны», — кажу. «А каб на іх (заругалася), ано вушы закладае».

А жыццё ідзе сваёй дарогай. Машыны здабываюць свет і здабываюць Дзяніскі, Плёскі, Войшкі і ўсе іншыя вёскі. І каму там у галаве вушы 100-гадовай бабкі Наташы.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

(Працяг са стар. 1)

ВІНАВАТЫЯ — АЛЕ ХТО?

Слаўны Шэшкаў калодзеж.

Раней ці пазней давядзецца будаваць вадаправод. Справа гэта каштоўная, але іншага выйсця няма і не будзе. Вёска налічвае звыш дзвесце гаспадароў. і калі б кожны з іх склаўся па некалькі тысяч злотых, быў бы **мільён!** За мільён можна пачынаць работу, наступныя мільёны трэба было б даць у форме грамадскіх чынаў — пры капанні раваў, звозцы, бясплатнай помачы майстрам і т.п.

Вада — гэта бадай, найбольш пякучая праблема і неабходна заняцца яе вырашэннем зараз жа, няхай сабе нат' коштам рэшты спраў. Першае слова належыць спецыялістам. Грамадская рада павінна запрасіць іх да сябе, у Кленікі. Яны, спецыялісты. расцэняць, што і як рабіць, ад чаго пачынаць. Ад Лукаша Леўчука, грамадскага сакратара. чуў я, што наконт пабудовы вадаправода ёсць намер навязаць кантакт з павятовым камунальным аддзелам.. Чамусьці гэты намер застаецца толькі намерам. Няўжо не верыцца, што павятовыя ўлады не змогуць дапамагчы?

Павет не дапамог у адной, другой, трэцяй справе — гэта так. Але адна **хмарка на небе не чыніць буры.**

Павет не дапамог кленіцкім пажарнікам дабіцца помпы паміма таго, што гэтай справай асабіста цікавіўся старшыня ГРН. Абяцаная помпа ёсць, бачылі яе, стаіць яна ў закавулках павятовай пажарнай камендатуры, аднак жа камендант Палчынскі падае штораз новыя прычыны, якія нібы не дазваляюць яму перадаць помпу Кленікам. Апошнім часам гэтакай прычынай. праўдападобна. з'яўляецца недахоп вужоў (шлаўхаў)...

І яшчэ адно. Іван Ваўрэнюк. кленіцкі аграном, працуе тады. калі ён найменш патрэбны гаспадарам.

— Працуе тады, калі хоча!

У гарачае жніво няма агранома, выбіраецца ён у водпуск. а гаспадары ідуць за фаховымі парадамі, дапамогай (якое зерне пасеяць, куды і як

Новая школа. На першым плане арматуршчык Іван Панькоўскі, родам з Гарадзіска каля Нараўкі. — Мая дачка чытае «Ніву», вучыцца яна ў восьмым класе беларускага ліцэя, — кажа Панькоўскі. — Хай пабачыць, як яе бацька будуе школу...

Будова малачарні. Тут працуюць лянэўскія хлопцы — Мікалай Бэбка і Сяргей Назарук (угары).

гнаі даць?..). Зімою таксама няшмат чуваць пра яго. Павятовыя ўлады абяцалі лепшага (болей працавітага) агранома і абяцаюць яго па сённяшні дзень.

— Наш сельскагаспадарчы гурток няма за што хваліць. — сказалі мясцовыя дзеячы.

Прызнацца. здзівіла мяне такая скромная апэнка гуртка, які мае два трактары. тры малацільныя агрэгаты, дзве снапавязалкі — «самавязы», і цэлую чараду іншых машын. Бяда ў чым другім — бяда не ў машынах, а ў слабой актыўнасці гуртка. На гэтакай сітуацыі хочуць карыстаць тыя, якія не хварэюць гультаяватай безактыўнасцю. Вось, напрыклад, Ппакапюк адкрыў прыватны электрычны млын. Хацелі прыкрыць Пракапюку той млын, каб такім чынам сельскагаспадарчы гурток мог адкрыць свой млын, але павятовы аддзел гандлю не згадзіўся на тое.

— Не верыць у паваротлівасць нашага гуртка ці як?

Зноў вінаваты павет!

Якуб Фірсюк купіў сабе трактар разам з усімі адпаведнымі машынамі Ён вядзе шырокую і разнастайную гадоўлю. «Фірсюковым пэгаэрам» назы ваюць яго гаспадарку Сам факт. што кленіцкі гаспадар выдае грошы на каштоўныя машыны (трактара) сведчыць аб тым. што прычын слабой актыўнасці сельскагаспадарчага гуртка трэба шукаць хутчэй за ўсё ў нізкай грамадскай свядомасці ягонага кіраўніцтва.

Мала лепш у апініі людзей выглядае і вядучы актыў грамады.

У Кленіках няма вулічнага святла; хіба паўгода тырчыць неадкрытым кіёск «Руху» (як помнік!) Можна налічыць яшчэ паўтузіна падобных дробных, але як жа патрэбных у штодзённым жыцці, справак. Ці ж і тут вінаваты павет. павятовыя ўлады? Вядома, кожную справу можна тлумачыць, выясняць, апраўдвацца. Нарэшце, вядома таксама і тое, што **найлягчэй зваліць усю віну на павет...**

САКРАТ ЯНОВІЧ
фота аўтара

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

КОЛЬКІ МАЛАКА?

Кожны гаспадар мае карову. Адну, дзве. нават і па дзесяць. Гэта залежыць ад ахвоты гаспадара і магчымасцей гаспадаркі. Але чаму адна карова дае 5 тысяч літраў малака ў год. а другая — ледзь-ледзь тысячу? Кармы? Пэўна. гэта важна Утрыманне і дагляд? І гэта не без значэння. На малочнасць каровы ўздзейнічае цэлы комплекс фактаў.

Аднак найважнейшае — пародзістасць каровы. Ёсць высокамалочныя каровы. Яны паходзяць ад высакаякаснай малочнай пароды кароў.

З мэтай павышэння малочнасці кароў у нашым ваяводстве вядзецца кантроль малочнасці кароў. Кантролем ахоплена 22 тыс. кароў.

Сярэдняя малочнасць іх — 3.000 літраў у год (3.8% тлушчу). Асабліва ўзмоцнены кантроль малочнасці кароў вядзецца ў Высока-Мазавецкім, Лапскім, Замброўскім, Ломжынскім і часткова Бельскім (раён Бранска) паветах. Гэта раён распаўсюджвання найлепшай у Польшчы пароды кароў — польскай чырвонай.

У лабараторыі, дзе апрацоўваюцца матэрыялы кантролю малочнасці, выконваюцца аналізы, акрэсліваецца колькасць тлушчу ў малацэ. Польская чырвоная парода славіцца сваім тлустым малаком па ўсёй краіне. Пераважна тлустасць малака гэтай пароды перавышае 4%, а здараюцца выпадкі. што малако мае 6% тлушчу.

Вынікі аналізаў з'яўляюцца падставай для акрэслівання якасці жывёлы.

На Беласточчыне сярэдні гадавы надой малака 1850 літраў. Ёсць усе магчымасці. каб павялічыць яго да 3.000 літраў.

Найлепшыя каровы атрымліваюць ліцэнзіі Іх патомства прызначаецца на далейшы расплод. Такія ялошкі і бычкі вельмі дарагія. Часта за аднаго бычка гадоўца атрымлівае 18 тыс. злотых. Найлепшыя расплоднікі ёсць на доследчых станцыях. Іх значэнне для якасці і колькасці патомства вельмі вялікае яшчэ і таму, што іх насенне выкарыстоўваецца масава дзякуючы штучнаму апладненню.

Кожная карова мае пэўную мяжу ў павелічэнні малочнасці. Гэта выяўляецца пры рацыянальным кармленні. Добрыя ўмовы памяшкання, дагляд, спрыяюць таму, што поўнасцю выкарыстоўваюцца ўнаследваныя якасці жывёлы. Патомства такой каровы, скрыжаванай з пародзістым быком, дазваляе дабіцца высокіх надояў малака. Іменна гэтай мэтай правяраюцца быкі чырвонай дацкай пароды, каб палепшыць якасць польскай пароды.

Многа вякоў назад, калі каровы былі яшчэ ў дзікім стане, карова давала толькі столькі малака, колькі трэба было цяляці. А чалавеку ўдалося дасягнуць 16 тыс. літраў ад каровы ў год. Мы не гаворым ужо аб 16 тыс. літраў. Добра было б, каб нашы беластоцкія кароўкі давалі хоць па 3 тыс. літраў малака. І з гэтай мэтай павялічваем кантроль малочнасці.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

У ДАПАМОГУ НАСТАЎНІКАМ

1.

Нешта трывожнае і патаемнае рабілася ў вёсцы. Мужыкі збіраліся ў кучкі, спрачаліся між сабой і талкавалі. Як толькі з'яўляўся старшыня ў гэтую кучку, яны змаўкалі або пачыналі гаварыць аб чым - небудзь другім.

Вечарамі мужыкі сыходзіліся ў крайнюю хату дзеда Юркі. Гэта быў самы стары чалавек у вёсцы, яе жывая кніжка. Дзед нікому не баяўся сказаць у вочы праўду; на ўсіх, нават на земскага начальніка, казаў ён «ты». Раз на судзе ў валасным праўленні земскі сказаў на дзеда, як дзед рэзануў яму адну праўду:

— Гэта цябе не касаецца, стары пацук!

Гневам заблішчэлі старыя вочы дзеда:

— А што, брат: не так баліць, як смярдзіць? — І, памаўчаўшы, дадаў з гцевам, глянуўшы на вусы земскага: — Ой, падла, хрушч, жабіны начовачкі! — Плюнуў дзед і вышаў з канцылярыі.

Сабраўшыся ў хаце ўсе гэтага Юркі і закурыўшы люлькі, мужыкі садзіліся каля стала, над якім смутна блішчэла лямпа. Дзед сядзеў на лаўцы каля печы. У пячурцы ляжаў яго капшук з тытунём і крэсіва. Вакол дзеда круціліся ўнукі. Некалькі мінут у хаце панавала цішыня. Толькі дым ад люлек звісаў пад столлю. хрыпеў часам чый-небудзь цыбук ды стукаў хто люлькаю аб кіпець, выбіваў з яе попел.

Гутарка ішла аб зямлі, аб цяперашнім уціску народа. Сцёпка Ляўшун у гэтых справах быў самы дока ва ўсім сяле. Гарою стаяў ён проці крыўды сельскай грамады і на сходах быў першы праціўнік начальства. Не любілі яго ні пісар, ні старшыня. Нават сам земскі наводзіў часта спраўкі ў старшыні пра Сцёпку Ляўшуна Адным словам. гэта быў чалавек «падазрыцельны». І поп не раз казаў:

— Да, Ляўшун врэдны чалавек. Дый народ з яго ласкі стаў не такі, як быў раней: нядобрае ён нешта замышляе; пазірае ваўком і гаварыць з табою не хоча. Трэба назіраць за ім.

— А вось у мяне ёсць свежы лісток, — казаў той самы Сцёпка мужыкам і даставаў з-за пазухі праклamацыю.

Мужыкі цесным кружком садзіліся каля Сцяпана. Лямпу знімалі і ставілі яе на стол у гаршчок. Лісток чыталі доўга. Многа было ў ім незразумелага для мужыкоў. Былі там такія словы, якіх яны ніколі не чулі.

— А праўда! — казалі мужыкі, як лісток дачытваўся ўвесь, — у нашай, напрыклад, воласці шэсць вобчастваў. а каб памераць нашу зямлю, то ў нас яе будзе пэўна меней, як у двара.

— Меней! — смяяўся Сцяпан: — у нас усяго 3 тысячы моргоў, а ў пана — 27 тысяч! Гэта я добра ведаю.

— От ты і шукай праўды!

— Шукай — знойдзеш!..

Далей мужыкі гаварылі аб тым, як цяпер трудна ім стала жыць, што дваровае поле, як падкова, акружыла іх благія палеткі і што няма як і ступіць, каб не папасці ў панскія лапы.

— Эге! — круціў стары Юрка сівой галавой, — а я. нябогі, яшчэ сам, як быў маладым хлопцам. пасвіў быдла пад Дубамі. А ў затоках, што цяпер арандуе старшыня і царкоўны стараста, усё сяло лавіла рыбу. А рыбы было!..

І дзед не раз гаварыў пра зямлю пад Дубамі. пра паплавы на рэчцы. якія калісьці належалі мужыкам.

Мужыкі слухалі. і злосцю і зайздрасцю гарэлі вочы.

II

— На начлег сюды мы ездзілі, — гаварыў стары Юрка, ходзячы раз у свята з мужыкамі па полі. — коней тут пасвілі. Пад гэтымі старымі дубамі агонь калісьці клалі.

— І дзед прыглядаўся да зямлі, як-бы шукаў даўнейшага вогнішча, каб пацвердзіла яно яго праўду. Але не было ніякага знаку: пяцьдзесят панскіх ніў выраслі на гэтым полі.

— Смех і песні хлопцаў і дзяўчат будзілі некалі начны спакой гэтых палёў. Увесь кавалак аж да Сярэдніх Дарог засявалі нашы мужыкі... — даканчваў дзед сваю мову.

Мужыкі хадзілі з хмурымі тварамі і мералі шырокімі крокамі поле. якое належала цяпер да двара. Яны спыняліся. радзіліся, шукалі спосаб зярнуць назад сваю зямліцу.

А вы вось яшчэ пахадзілі б па полі, — смяяўся з іх дзед: — можа што і выхадзілі б.

— А што ж ты кажаш рабіць? — пыталіся мужыкі.

— Мне не трэба зямлі. Я, брат. — у вырай скора; досі тапталі мае ногі сырую зямлю. Вунь дзе мая зямля! — і стары Юрка паказаў рукою на могілкі з трухлявымі крыжамі, што сіротамі стаялі ў полі. як і самі могілкі. абкапаныя невысокім пясчаным валам.

Раз. ужо ў позную восень. грамада мужыкоў прываліла ў школу. Сцяпана выбралі дэпутатам і адправілі яго на настаўніка.

— Пане вучыцель, — пачаў Сцяпан, прышоўшы на кватэру настаўніка: — мы маем да вас просьбу. Ніколі вы нам кепскага не рабілі і кажаце нам адну толькі праўду. Напішыце вы нам прашэнне да пана. Самі мы малаграматныя. а прасіць. апрача вас. няма каго: поп запужае нас пеклам. пісар — казакамі.

І Сцёпка расказаў. у чым іх просьба.

— Вось паглядзіце на план. калі няпраўду мы гаворым.

Сцёпка дастаў з-пад кажуха бляшаную качалку, у

КААПЕРАТЫЎ „БЭТЭСКА"

Гасцей на ўрачыстае адкрыццё «Бэтэскаўскага» філіялу ў Васількове з'ехалася многа. Пятро Ластаўка (у цэнтры) тлумачыць ім тайны прадукцыі пластмасавых палавікоў.

Гаспадарчае прадпрыемства «Бэтэска» распачало сваю дзейнасць у 1958 годзе з капіталам... аж сорам прызнацца, бо мала хто паверыць. У касе аснавальніка прадпрыемства знаходзілася ледзь **адна тысяча злотых.** Гэты капітал, памножаны праз дзяржаўны крэдыт, у руках спраўнага кіраўніцтва, якое ўзначаліў **Пятро ЛАСТАЎКА, разросся ўжо пасля пяці год да сумы 6-ці мільёнаў злотых. Такую, менавіта,**

Сімвалічная стужка загараджвае ўваход у васількоўскае прадпрыемства «Бэтэскі». Разрэзвае яе старшыня Ваяводскага праўлення Саюза кааператываў працы тав. Уладзімір Пугаўка.

вартасць складае цяпер трывалая маёмасць «Бэтэскі».

1-га лютага мінулага года гаспадарчае прадпрыемства «Бэтэска» змяніла назву — сталася кааператывам працы пад назвай «Бэтэска». Кааператыў гэты дае цяпер працу і заработак для 160 асоб. Сярод рабочых значная перавага жанчын.

У крамах цэлай краіны можна зараз знайсці звыш 60-ці тавараў са знакам «Бэтэска». Сыравінай для іх з'яўляюцца перш за ўсё пластмаса і скура.

Вытворчы кааператыў «Бэтэска» нядаўна адкрыў у Васількове пад Беластокам сваё новае прадпрыемства. Выпускае яно пластмасавыя палавікі і абрусы. Адны і другія расфарбаваныя шматкаляровымі ўзорамі. Рынак наш адчувае вялікі недахоп гэтага роду тавару. Толькі пяць кааператываў у нашай краіне выпускае гэтакія шматкаляровыя палавікі і абрусы. Пятым — з'яўляецца менавіта, васількоўскае прадпрыемства пад шыльдай «Бэтэскі». Цяпер яно дае працу ўсяго ледзь для 15-ці асоб. Будынак, у якім змяшчаецца, цэсаваты і машыны тут старыя. Праца на палавіну ручная. **Але гэта толькі скромны пачатак грамадскага прадпрыемства гумовых і пластмасавых вырабаў. За кошт 10-ці—12-ці мільёнаў злотых будзе яно будавацца ў бліжэйшай пяцігодцы. Гэта вялікі шанц для Васількова.** Патрэбнае яно, як рыбе вада. Мястэчка не мае промыслу, а людзі ўжо цяпер не знаходзяць працы ў сваёй роднай мясцовасці. А што будзе, калі моладзь закончыць школы? Прадпрыемства пад знакам «Бэтэска» дазволіць многім жыхарам Васількова, не пакідаючы засядзелага месца, знайсці працу і заработак.

В. Рудчык

Фота аўтара

ДЗЕЛІМСЯ ВОПЫТАМ

Грэчкасеі

Мікалай Куклік з Паўднёвага Вострава ў Сакольскім павеце гаспадарыць на сямі гектарах. Зямля тут найбольш пятага класа. Ані пшаніца, ані канюшына на гэтакай глебе расці не будзе. Жывёлагадоўлю таксама цяжка разгарнуць. Мала лугоў.

Добры гаспадар не апускае аднак бездапаможна рук. Як вядома, безвыхаднага становішча ў жыцці не бывае. Мікалай Куклік знайшоў выхад для сваёй гаспадаркі ў грэчцы. Гэтая, часта пагарджаная сельскагаспадарчая культура, сапраўды можа паратаваць не аднаго гаспадара. Плацяць за яе амаль два разы столькі, што за пшаніцу, а расце грэчка абы дзе — нават на голым пяску. **Грэчку таксама ахвотна прымаюць на абавязковыя пастаўкі. За адзін цэнтнер плоцяць 571 злотых, ды яшчэ на дадатак адлічваюць ад плана 2 цэнтнеры жыта.** Грэчку яшчэ і таму выгадна сеяць, што даспявае яна позна.

Не варта тады смяяцца з грэчкасеяў, бо яны самі са смеху пальцамі нас засоўваюць. (вр)

Святліца непатрэбная

У вёсцы Відава (каля Бельска - Падль.) ёсць святліца. Стаіць яна без апекі. Чаму так? Таму што ёю ніхто не апякуецца. Гэта святліца вялікая. Аднак парадку тут няма ані на грош. Знаходзіцца яна пасярэдзіне вёскі Відава. Як толькі была пабудавана, тады нешта можна было ўбачыць. Была тут печка, каб пагрэцца. Было святло. На вешалках можна было павесіць паліто і шапку. Адным словам, было добра, але не доўга. За электрычнае святло ніхто не хацеў плаціць. Тады святло ўлады адцялі. Горш яшчэ тое, што ў Відаве ёсць несумленныя людзі. Знайшліся такія, што разабралі печ. Рабілі, што хацелі. Вешалкі паламалі. На сценах поўна карыкатур, нарысаваных хуліганамі. Многа павыпісваных нецэнзурных слоў. Абы свята, дык шыбы паразбіваюць. А як і застаецца адна, то малышы з вярбовых рагатак зб'юць дарэшты. Вось такія парадкі. Дзе ж прапала моладзь? У Відаве яе вельмі многа. Як хочуць зрабіць забаву, то крадуць святло з электрычнага слупа. Як пачнецца забава, дык горача, кожны хоча скінуць паліто ці шапку. Але дзе павесіць? Зачынаецца тады грукат. Лезуць у сцяну пяціцалёвыя цвікі. Бо вешалак няма. Па забаве тут так многа смецця, што не прайсці. Значыць, не патрэбны будынак вясковай святліцы для жыхароў Відава. Сорамна за людзей, за такія парадкі.

Л. Л.

ЗАЛАТЫЯ РУКІ

Фёдар Сегень мае 82 гады. З-пад белых, густых броваў глядзяць сівыя, разумныя вочы:

— Я пабудаваў за свой век сорак салідных вясковых дамоў. Стаяць і зараз, красуюцца... Са мной ніколі ніхто не таргаваўся: калі Сегень сказаў: — тысяча — плацілі, кланяліся і казалі — дзякуй! Я добра і справядліва пражыў свой век, не шкадую...

Вёска Рэпіска, каля Ласінкі, дзе стаіць трынаццаць з сарака пабудаваных Сегенем дамоў, славіцца незвычайным гадзіннікам, устаўленым у шчыце сегеневай хаты. Шмат народу таптала вуліцу Рэпіскі і не было такога чалавека, каб не падняў галавы на сегенеў шчыт. Ехаў мужык у поле — паглядзеў, вяртаўся дамоў — паглядзеў. Былі ў мінулым годзе электраманцёры, народ бывалы, свету лізнуў, і тыя дзіваваліся: нідзе на белым свеце падобнага цуда не бачылі! Аколены сівымі валасамі, сівою белаю барадою, твар моршчыцца, вочы звужваюцца ў ледзь відочныя шпаркі, Сегень смяецца:

— Ёсць яшчэ адно такое ж самае цуда! Ёсць такі самы гадзіннік недзе ў далёкай Германіі. Ведаю, бо сам яго змайстраваў!

Вузкія шпаркі вачэй прымыкаюцца, твар хвалюецца...

— У першую сусветную вайну служыў у 344 Сібірскім пяхотным палку. Сядзім, падафіцэр чытае нам газету: а... в... г.. Ваша благародзіе, — кажу, — дайце мне! «На, хахол, — адказвае, — пакажы!» Я ўзяў і чытаю-спяваю. «Вось туды тваю маць і хахол!» — крычыць ён здзіўлена. А я чатыры класы народнага вучылішча скончыў, бо любіў навуку, слоў няма! Я памяць меў такую, што раз прачытаны ўрок мог тут жа слова ў слова паўтарыць! З таго часу мне далі адну, потым другую нашыўку, увольнілі ад караулаў! Вось што дае навука... У чатырнаццатым мяне паранілі, пад Модлінам. Трапіў у нямецкі палон. Немец не любіць, калі яго хлеб дарма ясі. «Што ты ўмееш рабіць?» — спыталі мяне. Я падумаў, прыпомніў прыклад з газетай, прыпомніў, што калісьці разбіраў і складаў гадзіннікі і адказваю: я майстар гадзіннікаў! Узялі мяне да працы. Было там чатырох сапраўдных майстроў гадзіннікаў, таксама рускіх палонных, я і пры іх за месяц падвучыўся. І вось задумаў: зраблю нейкі дзіўны гадзіннік, каб здзівіць гадаў, каб ведалі, да чаго нашыя рукі здольныя! Задумаў і змайстраваў такім вялізны гадзіннік, у шчыт нямецкай майстэрні. Шум пайшоў навокал, дзіваваліся немцы, языкамі прыцмоквалі, нават іхні карэспандэнт з газеты, з Берліна, прыязджаў, здымак мне пры гэтым маім гадзінніку зрабіў. — смех проста! А немцы з мястэчка, суседзі і незнаёмыя віталіся, здымаючы з галавы шапкі: «Гут морген, гер майстар!» Чулі? Майстар! Вярнуўся я ў родную вёску і пачаў будаваць дамы. Новая прафесія — ды я надта хутка вучыўся. Аднойчы расказваў суседзям аб сваім незвычайным гадзінніку, там, у далёкай Германіі — не паверылі смяюцца. Раззлаваўся я і пачаў рабіць другі, у вёсцы. Зрабіў, хаця цяжка вытачыць трыбы і трыбікі рукамі і звычайным пільнікам...

Калі павесіў свой гадзіннік на шчыце новай хаты — было гэта ў 21 годзе — слава пайшла, хоць адбірай! Трэба было на нейкі час перарваць будову дамоў, бо народ закідаў мяне гадзіннікамі. У 27 прыйшла павестка з магістрату ў Бельску — прыязджай! Прыехаў, паказалі гадзіннік на Ратушы і загадалі наладзіць. Дзевяць дзён прасядзеў на Ратушы, наладзіў. Заплацілі 500 злотых і яшчэ руку падалі на развітанне... Сем гадоў ішоў той гадзіннік, ды потым нехта загадаў падмяніць электрычным. Шкада, бо здаровенькі быў гадзіннік, а званіў так, што далёка за горадам чуваць было. Прыгожа... Зараз я чалавек стары. Пражыў свой век. З суседняй вёскі нехта заказваў такі гадзіннік для сябе. Пачаў рабіць — ізноў голымі рукамі. Ды ён больш не паказаўся, а рукі мае ўжо не тыя! Вісіць яблыка на дрэве цэлае лета, прыходзіць восень — падае. Чаму? Прыйшла пара. Усяму свая пара на гэтым свеце... Трох сыноў у мяне, адзін з іх падхапіў маю смыкалку, і то добра. А мне што? Спакойны я. Ідуць людзі, на мой гадзіннік пaглядаюць. Colькі разоў не ідуць, столькі дзівуюць — не прыемна гэта? І дамы мае стаяць, ой, век яшчэ стаяць будуць!

ЛЯВОН МАЙСЕЮК

якой быў план і ўсякія дакументы.

— Праўда: па плану — зямля ваша, — сказаў настаўнік, — толькі, браце, не ведаю, ці паможа вам гэтая петыцыя. Гэта выйдзе ні больш ні менш, як страляние вараным гарохам у цагляную сцяну. А вы з панам нічога не гаварылі аб гэтым?

— Як не гаварылі? — гаварылі. Першы раз нам сказалі, што пана няма дома, другі раз пан сказаў, каб прыйшлі іншым разам, а трэці раз, як прыйшлі, пан накрычаў, нашумеў — не баяўся: казакаў было поўен двор — і, паказаўшы сваю панскую спіну, ён схаваўся ў пакоях. Вось і ўся наша гутарка з панам.

— Ну, то добра. Я напішу вам: прыходзьце вечарам — падпішацеся.

— Дзякуем вам, пане вучыцель!

Увечары, як рой пчол, гулі мужыкі ў школе. Яны прыйшлі падпісаць петыцыю. Вось, коратка, гэтая петыцыя.

«Вам (пану) павінна быць вядома, што робіцца цяпер у Расіі. Льецца кроў, гараць панскія палацы... Людзям няма куды дзявацца, няма чаго есці, і яны пайшлі адбіраць ад паноў тое, што паны адабралі ад іх. Мы не хочам грабіць і паліць, каб чужой крывёй і слязамі купіць сабе шчасце; мы не хочам браць чужога, а патрабуем ад вас тое, што вы ўсякімі канцылярскімі кручкамі адабралі ад нас: 1) вярнуць назад зямлю ва ўрочышчы Дубы, якая, як значыцца на плане, належыць да нас: 2) вярнуць права карыстання рэчкай: лавіць рыбу, збіраць чарот і г.д.

Чакаем скорага і поўнага адказу...»

— Добра напісана! — хвалілі мужыкі.

І мазолістыя рукі з вялікай цяжкасцю пісалі фаміліі сваіх уласнікаў. Крывыя подпісы мужыкоў занялі ўвесь ліст паперы.

— Як дазволіць пан лавіць рыбу, дык тады панічу будзе рыба, колькі паніч захоча! — казалі мужыкі настаўніку.

III

Прачытаўшы петыцыю, пан не драмаў. На тройцы коней паехаў у павятовы горад П., проста да маршалка. Усё начальства паднялося на ногі. Паклікалі паліцмайстра, спраўніка, земскага начальніка, прыстава, казацкага афіцэра. На гэтай ваеннай нарадзе знайшлі, што мужыкі бунтуюцца. Казацкі афіцэр навёў спраўкі, колькі ў вёсцы мужыкоў. Разлічыўшы, што адзін казак «за пяць мінут можа забіць дваццаць пяць мужыкоў», ён сказаў, што для «ўсмірэння» мужыкоў досыць будзе дваццаці казакаў. Спраўнік паслаў у вёску выведаць, хто пісаў петыцыю.

Нічога аб гэтым не ведалі мужыкі і ўсё чакалі ад пана адказу. А як пан адказу не пасылаў, то мужыкі, уважаючы, што закон яны споўнілі, сабраліся зноў і напісалі прыгавор лавіць рыбу у тых затоках, якія па плану належалі да іх. Узваліўшы на сані невад, чалавек дванаццаць мужыкоў пад камандай Леўшуна паехалі на рыбу. Як на грэх, лоў быў шчаслівы. Пападаліся найбольш ліны і шчупакі... За высокім сухім чаротам нічога не бачылі рыбакі. Толькі што яны выбралі рыбу з апошняй тоні, бачаць — ляцяць на іх казакі ў высокіх калматых шапках. У бедных «бунтароў» і люлькі павыпадалі з зубоў на лёд, адна нават укінулася ў палонку.

— Кладзі невад на сані! — крыкнуў адзін казак.

Пакорна споўнілі мужыкі гэтае прыказанне: худая кабылка цягнула мокры невад і цэбар з рыбай, а мужыкі апусціўшы галовы, ішлі за возам, іх падганялі казацкія нагайкі.

Бедных мужыкоў вялі цераз сяло. Дзеці галасілі на ўсю вуліцу; бабы прычытвалі, як па нябожчыках. На другіх санях, абапал якіх ехалі конна казакі, сядзеў настаўнік. На ім было халоднае паліто і летняя шапка.

— Вось і рыбы налавілі, і на санях, як губернатары, пад ахранай павозімся, — жартаваў настаўнік, каб развесяліць кампанію, а сам быў такі бледны, і гора свяцілася ў кожнай яго жылцы...

ЯКУБ КОЛАС

АФРЫКА і АФРЫКАНДЭРЫ

Капская калонія — гэта канец Афрыкі. Тут, ля яе берагоў, зліваюцца воды двух акіянаў — Атлантычнага і Індыйскага. У 1652 годзе пасланец Галандскай Ост — Індскай Кампаніі будуе марскі порт, які хутчэй за ўсё падобны на вялікую гасподу. Прыпыняюцца ў ім галандскія караблі, што плывуць з Еўропы ва Усходнюю Індыю і назад. З часам, апрача галандцаў паяўляюцца французскія эмігранты і нямецкія купцы. З гэтакай людской мешаніны стварыўся цалкам новы тып каланізатара, які размаўляе мешанінаю ўсякіх моваў — галандскай, французскай, нямецкай — потым даходзяць некаторыя словы англійскія і малайскія.

Галандыя не цікавіцца лёсам асаднікаў Капскай калоніі, не ўстанаўляе ніякай улады, усё знаходзіцца ў прыватных руках бізнесменаў Ост-Індскай Кампаніі. Асаднікаў называюць афрыкандэрамі або бурамі, а іх мову — моваю афрыкаанс. Кожны з іх мог загарнуць столькі зямлі, колькі ўдавалася. Афрыкандэр заўсёды стараўся мець яе так многа, каб, прысеўшы ўвечары з люлькаю ў зубах на ганку хаты не бачыць дыму з коміна суседа. Гаспадарку абрабляюць яму нявольнікі — негры, купленыя на Капскім базары або злоўленыя ў сутычцы з афрыканскім племям. Вайна з неграмі ніколі не заціхала, бо хаця тэрыторыя Паўднёвай Афрыкі вялікая, але добрых зямель і паш мала.

У 1806 годзе Капскую калонію захапілі англічане, устанавілі свайго губернатара, адміністрацыю, падаткі. Афрыкандэр, які дагэтуль быў сам сабе правам і цэлаю ўладаю, пачуўся ўражаным. Ён цвёрда верыць у сваю спецыяльную рэлігію, паводле якой Бог стварыў чорнага нявольніка, каб той служыў беламу чалавеку. Афрыкандэр урэшце мае за спіною англійскага губернатара, як ліквідатара нявольніцтва, а перад сабою неабсяжныя прасторы Афрыкі яшчэ не падзеленай талы паміж еўрапейскімі дзяржавамі. Ён вырашае ўцякаць. Запрагае валоў, пакуе на воз гаспадарскае багацце і сям'ю, сам з сынамі садзіцца на коней, каля воза ідзе грамада нявольнікаў, наперадзе — чарада кароў. Усё гэта выглядае на нейкі партызанскі рух. Моцна рэлігійныя афрыкандэры ішлі ўглыб Афрыкі, здабывалі новыя тэрыторыі, лічачы сябе выбраным народам, якому сам Бог прызначыў новую айчыну — Паўднёвую Афрыку. Палена негрыцянскія вёскі, расстрэльвана дзесяткі тысяч афрыканцаў.

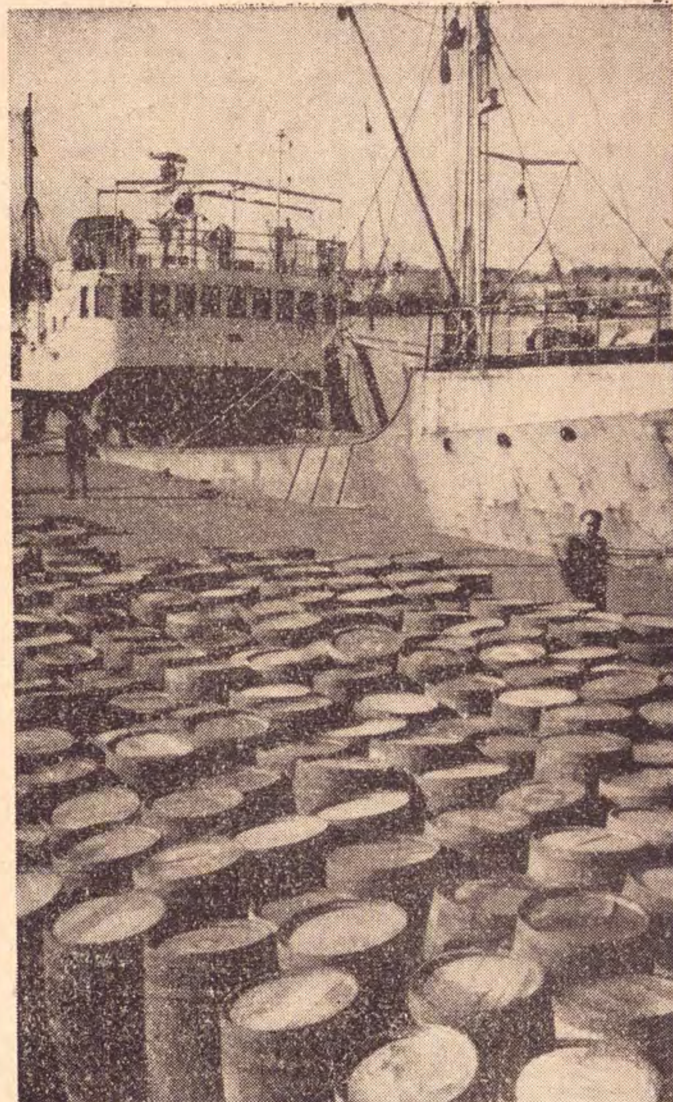
У 1841 годзе афрыкандэры ўтварылі рэспубліку Наталь, потым Трансвааль і Аранжавую Свабодную дзяржаву. Праз некаторы час на тэрыторыі гэтых рэспублік знойдзена вялікія залежы дыяментаў і золата. Англічане, якія занадта не пераймаліся вандроўкамі афрыканскіх пастухоў ды земляробаў, цяпер мамантальна змяняюць сваю палітыку да іх. Афрыкандэры пакуль што нічога не спадзяваюцца — спакойна аруць, сеюць, жнуць, пасуць і дояць кароў на сочных пашах. Шчаслівыя, што нарэшце маюць свае рэспублікі, дзе ўстанаўляюць такія законы, якія хочуць. Дзівяцца з англійскіх прамыслоўцаў, будуючых дыяментавыя і залатыя шахты. Прамысловы рух набывае размаху, Англія пачынае дамагацца манаполі, асобых правоў. У адказ на патрабаванні англійскага ўрада афрыкандэры праводзяць дыверсійныя напады на шахты, разбіваюць транспарты.

У 1899 годзе выбухла вайна паміж афрыкандэрамі і Англіяй, у якой прымаў удзел паручнік Уінстон Чэрчыль, будучы прэм'ер Вялікабрытаніі. Гэта вайна, празваная «скандальнай» бо паніжала годнасць белай расы, прымушаючы белых да барацьбы супроць белых на вачах чорных, закончылася ў 1902 годзе фармальнай перамогаю англічан, але фактычна — кампрамісам, узаемнымі ўступкамі. Калі ў 1910 годзе ўтворана Паўднёва - Афрыканскі Саюз, першым прэм'ерам быў іменна афрыкандэр, бурскі генерал, атаманчык і фермер, самародны ваенны талент — Луіс Бота. Першы ўрад складаўся з шасці афрыкандэрскіх міністраў і ўсяго чатырох — англійскіх.

І так, сягонняшні рэжым у Паўднёвай Афрыцы нарадзіўся з кампрамісу двух сіл — нацыяналізму афрыкандэраў і інтарэсаў англійскага капіталу. Цяперашні прэм'ер Варвурд — гэта таксама афрыкандэр. Увесь урад, паліцыя, армія, парламент і рэлігія — усё бурскае, афрыкандэрскае. Афрыкандэр ненавідзіць еўрапейца, лічыць яго здраднікам белай расы. Сказаць афрыкандэру «ты еўрапеец» — гэта яму раўназначнае з нашай найгоршай лаянкай! Ён заўсёды і з усімі гаворыць толькі на мове афрыкаанс, незалежна ад таго, ці яго хто разумее.

У Паўднёвай Афрыцы пражывае звыш 15 мільёнаў людзей, прытым белых 3 мільёны — у тым ліку афрыкандэраў усяго адзін мільён восемсот тысяч...

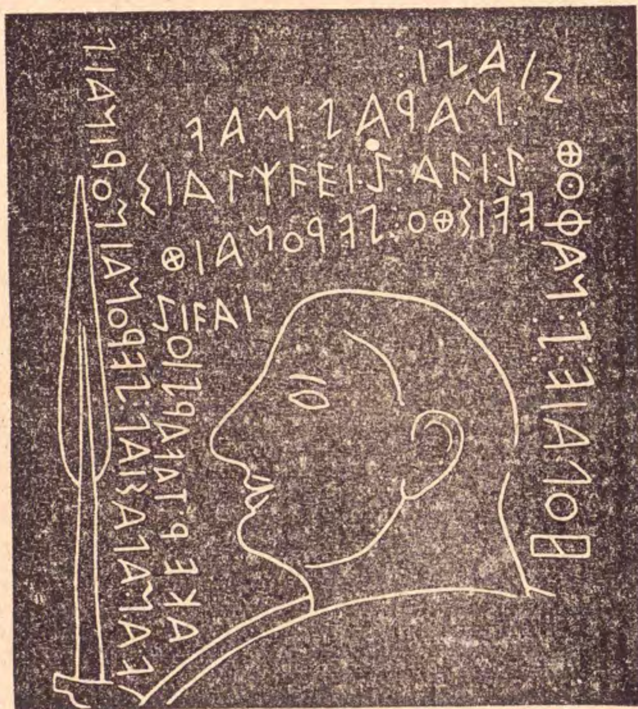
(а-ся)

СЕЛЯДЗЕЦ

Любім яго. Але не ўсе мо' ведаюць, што нашы рыбаловы ловяць селядцы найчасцей і найбольш на Паўночным Моры (зараз за паўвостравам, на якім ляжыць Данія). Восень — найбольшы сезон лоўлі селядцоў. У нашыя парты безупынна прыязджаюць траўлеры з тысячамі бочак ужо засоленых селядцоў.

(вл)

На здымку: надпіс на калоне з пачатку VII ст., якую знойдзена на востраве Лемнас на Эгейскім моры. Да гэтага часу яна не расшыфравана, зроблена на мове падобнай этрускай, якая таксама поўнасцю яшчэ не расшыфравана вучонымі. Магчыма, абедзве мовы паходзяць з Грэцыі.

ЯК ЕЎРОПА НАВУЧЫЛАСЯ ПІСАЦЬ

У пачатку першага тысячагоддзя да нашай эры фінікійскі алфавіт быў занесены, відаць, semіцкімі купцамі ў Грэцыю. Знакі старажытнагрэчаскіх надпісаў маюць многа агульнага з фінікійскімі (фінікійцы пражывалі на ўсходніх узбярэжжах Міжземнага мора). Напісаны яны справа налева. Грэкі ўдакладнілі алфавіт, увялі ў яго асобныя знакі для абазначэння галосных (у семіцкіх тэкстах такіх знакаў няма). Пазней грэчаскае пісьмо пачалі пісаць злева направа, так, як і цяпер.

Грэчаскія пасяленцы прынеслі алфавіт у Італію, дзе першымі ўспрынялі яго этрускі (больш менш, у VIII ст. да нашай эры). Як і фінікійцы, этрускі пісалі справа налева. Ад этрускаў алфавіт перайшоў да рымлян, якія прыдалі яму новую форму, распаўсюджаную затым ва ўсім свеце.

Алфавіты народаў Усходняй Еўропы, ранняе славянскае пісьменства таксама мае свой пачатак ад грэчаскага.

Грэцыя навучыла Еўропу пісаць. (а-ся)

КАПРЫЗЫ ПРЫРОДЫ

Дзве галавы не заўсёды лепш, чым адна, асабліва калі абедзве яны належаць адной змяі. У гадавальніку для змей у горадзе Порт-Элізабет на поўдні Афрыкі жыла ядавітая пясчаная змяя з дзвюма галовамі. Каб галовы не сварыліся, даглядчыкі гадавальніка скармлівалі лягушак аднача͡сова дзвюм галовам. Але аднойчы раніцай яны выявілі, што адна змяіная галава праглынула другую. На шчасце, выявілася, што праглынутая галава яшчэ захоўвала прыкметы жыцця: яе выцягнулі з зяпы суседкі і вылечылі.

Аднак выратаваная галава не забыла аб тым, як з ёю абышлася напарніца. Аднойчы раніцай прыйшоўшы ў гадавальнік, даглядчыкі ўбачылі, што двухгаловая змяя мёртвая. Адпомсціўшы за каварны напад, пацярпеўшая галава ўчыніла забойства, або, калі хочаце, самагубства.

ЮРЫЙ ДОЛБД-МІХАЙЛІК

БАРОН ФОН ГОЛЬДРЫНГ пасля вайны

— Містэр Хейендопф! — голас Сомава прагучаў холадна і ўладна. — Вы намеснік каменданта лагера, і ўмешвацца ў вашы службовыя функцыі я не маю права, але я ўправе настойваць, каб вы ўсяляк дапамагалі выкананню ўскладзенай на мяне місіі. А выканаць яе я магу толькі жывым. Дарэчы, мне даручана паведаміць вам, што, у выпадку поспеху, вы атрымаеце пяць тысяч долараў прэміяльных.

Хейендопф свіснуў.

— Нядрэнна! Яны не скнары, вашы хлопцы!

— Містэр Думбрайт вам званіў?

— Паўгадзіны таму назад. Загадаў перадаць вам, каб кожны дзень, праз мяне, вы інфармавалі яго аб ходзе спраў. Яго непакояць ведамасці, якія ён дастаў у мясцовай вайсковай камендатуры.

— Якія іменна?

— Учора зноў прыйшоў пісьмовы пратэст савецкай камісіі па рэпатрыяцыі. Яны настойваюць на сваім сцвярджэнні, што наша камандванне свядома пераховае групу былых уласаўскіх афіцэраў, і калі раней рабілі гэты закід, не абгрунтоўваючы яго доказамі, то цяпер дакладна зазначаюць, што гэтая група знаходзіцца ў раёне Мюнхена. Калі...

— Вы хочаце сказаць, што можа прыйсці трэцяе пісьмо, у якім ужо будзе дакладна вызначан адрас і колькасць людзей у групе? ■

131

— Баюся, што так можа быць.

— Хто з групы Пратапопава мае сувязь з горадам?

— Выхад за вароты казармы сурова забаронены.

— Пісьмовая сувязь дазваляецца?

— Не.

— Хто-небудзь з групы сустракаецца з людзьмі, якія бываюць у горадзе?

— Таксама не.

— У каго захоўваецца спіс групы?

— У мяне і Пратапопава. Але сёння раніцой я загадаў замяніць усе прозвішчы на мянушкі. З заўтрашняга дня нават у прыватных размовах члены групы звяртаюцца адзін да аднаго згодна з гэтым загадам.

— Баюся, позна ўжо.

— Магчыма. Адзіны выхад — як мага хутчэй эвакуіраваць групу.

— А разам з ёй і таго, хто толькі і марыць, каб звязацца з савецкімі ўладамі? Ён жа нам можа правапіць усю справу!

— Маеце рацыю. На жаль, маеце рацыю... І ўсё-такі паклапаціцца варта.

— А я, здаецца, не губляў час.

— Гэта вы пра Пратапопава? — Хейендопф рассмяяўся. — Цяпер, калі я зразумеў, у чым справа... а здорава ў вас атрымалася! Я проста ў захапленні. Люблю хлопцаў, якія ўмеюць біцца!

— Я лічыў, што вы больш захапляецеся мастацтвам.

— Вы пра гэта? — Хейендопф з агідай скрывіўся, тыцнуўшы рукой у бронзавую скульптуру фауна, што стаяла на стале. — У пячонках у мяне сядзіць гэта смецце! Пляваць ад яго хочацца. Так бы і выкінуў усё на сметнік!

— Тады я зусім не разумею!

— Попыт! Пракляты попыт! У нас усе быццам з глузду з'ехалі — падавай ім усялякую антыкваршчыну. Як жа тут не выкарыстаць сітуацыю? З'явілася магчымасць чагосьці дабіцца — не страляй варон! І не грэбуй нічым! Калі маеш маленькую рамонтную майстэрню, нявыплачаныя даўгі, жонку, якая надзьмувае прыгожыя вусны, бо ты не можаш купіць ёй манто з натуральнай норкі, выбіраць бізнес па густу не прыходзіцца.

132

Хейендопф з такой шчырасцю скардзіўся на абставіны, што прымусілі яго ўзяцца за нямілы сэрцу бізнес, што Сомаву стала і смешна, і агідна. І ў той жа час ён адчуў аблягчэнне. Каб атрымаць пяць тысяч долараў прэміяльных, такі не пашкадуе ні сіл, ні часу, ні вынаходлівасці, абы толькі як мага хутчэй і з найменшай для сябе рызыкай дабіцца свайго.

І сапраўды, маўчанне, што наступіла, не было звычайнай паўзай у размове. З усяго было відаць: намеснік начальніка лагера засяроджана абмяркоўвае, як узяцца за справу, каб паскорыць ход падзей.

— Лічыце, што бяспеку я вам гарантую. Ручаюся! — сказаў ён упэўнена. — Інсцэніpую следства ў справе тых трох, якіх ён паклапаціўся прыбраць, і так яго прыкручу, што ён сам стане вашым анёлам-ахоўнікам.

— Гэта значна спросціць і аблегчыць маю работу.

— Чым яшчэ магу дапамагчы? Вядома, вам будзе патрэбны спіс усіх тых, каго вам неабходна вывезці. Я ўжо загадаў...

— Барані бог, ніякага спіса! Навошта мець пры сабе такі кампраметуючы дакумент? Тут мы з Думбрайтам прытрымліваемся адной думкі. Але з характарыстыкай і анкетнымі данымі кожнага з членаў групы я хацеў бы пазнаёміцца. Гэта дапаможа мне ў маіх пошуках. Вы не супраць, каб пачаць ужо сёння?

— Яшчэ б! Кожная ж гадзіна дарагая — бо гэта выйгрыш часу для чырвоных. Дастаткова ім палаць спіс... Дастаткова, каб ён да іх трапіў... Цьфу! Ну і клопат жа я на сваю галаву! Ім, вядома, лёгка заграбаць жар чужымі рукамі! У выпадку чаго адказваць мне...

133

ТРЫБУНА чытачоў

Пісьманосец

Язэп Асташэўскі, пісьманосец з Нарвы, мае за сабой вялікі вопыт і патрапіць з'ядноўваць людзей. 12-ты год ужо разносіць ён лісты і ўсялякія іншыя перасылкі. Побач гэтага — не менш 40-ка экземпляроў нашага тыднёвіка.

Тэкст і фота В. Р.

Басейн — сметнік

У Відаве даўно ўжо пабудаваны супрацьпажарны басейн. Яго пабудавалі, а рыштаванняў не вынялі. У вадзе за некалькі год дошкі пагнілі і зараз тырчаць над вадою, а некаторыя аселі на дно. Дзеці, гуляючы, кідаюць у гэты вадаём шкло, каменні, смецце. Паслужыў басейн і да пойкі быдла. І так, з басейна зрабіўся сметнік, у якім многа рознай гнілі. Як здарыўся ў Відаве пажар, з запушчанага басейна - сметніка нельга было пажарнай камандзе набраць вады, таму што больш там смецця як вады.

Л. Леанюк
вёска Плёскі

Свае кавалі

Гайнаўшчына бедная кавалямі. У многіх вёсках, а нават цэлых грамадах, няма іх. Зусім інакш у нашай вёсцы. У Ляшуках ёсць аж тры кавалі. Філімон Харкевіч, Мікалай Харкевіч і Мікалай Засім. Найбольш папулярны з іх Філімон Харкевіч. Каля яго кузні заўсёды стаяць плугі, гумовыя вазы, якія ён ладзіць. Шмат таксама падкоўвае ён коней.

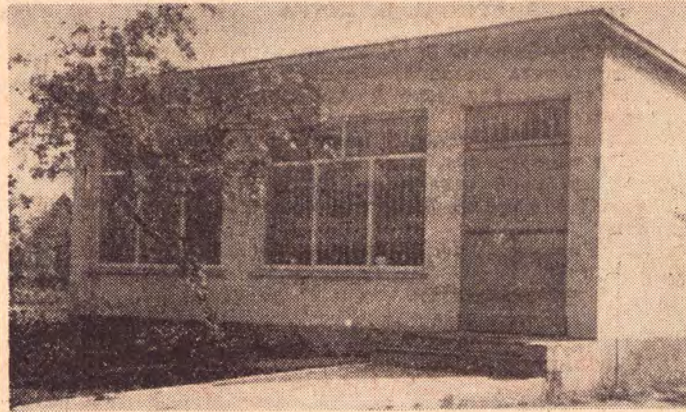
Выгадна жыхарам Ляшукоў, што да кавалёў не трэба ехаць у адлеглыя вёскі. **Толік Харкевіч**

Відаўскі сельгасгуртэк

На Відаўскіх палях яшчэ ніколі не працавала столькі сельскагаспадарчых машын, як у апошнім часе. Гаспадары вёскі пераканаліся самі, што машынамі лепш апрацоўваць зямлю, і таму ў мясцовым сельгасгуртку ў час сезону не стаяць без работы ані сеўнікі, ані малацільныя агрэгаты, ані жняяркі. Два трактары амаль кожны дзень заняты. Праўленне гуртка і яго старшыня Яўген Крук шмат працы пакладаюць, каб сельскагаспадарчая арганізацыя мела аўтарытэт у Відаве.

Міхась Давідзюк
вёска Відава

Новыя будынкі ў Ляшуках

Новая прасторная крама.

Фота Яўген Рээнт. вёска Міхноўка

БАГАТЫЯ НА МАЛАКО

Жыхары вёскі Катлы вядомыя ў наваколлі, як добрыя дастаўшчыкі малака. У летні перыяд састаўлялі яны на 45 тысяч літраў малака ў месяц. У верасні даставілі 29822 літры малака. Да гэтага часу прыймалася малако ў маленькім будыначку, дзе нельга было пакрунуцца. паставіць неабходныя машыны і прылады. У дапамогу жыхарам прыйшла акруговая малачарня ў Бельску. Супольна з дастаўшчыкамі пабудавалі прыгожы будынак, дзе ад кастрычніка прыймаюць малако.

К. С.
вёска Катлы

У НОВЫМ КОРНІНЕ

Восенню праязджаючы праз Новае Корніна кідаюцца ў вочы новыя будынкі і сады, якія ўгінаюцца ад фруктаў. Каля гумнаў гурбы саломы. Яны сведчаць аб тым, што збожжа ўжо вымалачана. Жыхары вёскі многа папрацавалі ў гэтым годзе пры дрэнацыі сваіх палёў, што ў значнай меры прычынілася да павелічэння жывёлагадоўлі. За дзесяць апошніх год быдла павялічылася ў гэтай вёсцы два разы. Дзякуючы багатаму машыннаму парку сельгасгуртка, змяншаецца колькасць коней. За тры гады сельгасгуртэк атрымаў 100 тысяч зл. чыстага даходу. Запланавалі гуртко́ўцы купіць трэці трактар з поўным камплектам сельскагаспадарчых машын. Найгоршая справа ў гуртку з тым, што не мае ён гаражоў на машыны і паліва.

Тэкст і фота:
М. Тэлешэўскі
вёска Рэпіска

Від на вёску. Паліва пад адкрытым небам.

СІЛА МАШЫН

У грамадзе Дубічы Царкоўныя праводзіцца меліярацыя сенажацяў. Равы капае аграмадная машына. Яна цэлыя горы зямлі і торфу сцягвае ў адно месца. Каб прышлося вывозіць гэта фурманкамі, дык надоўга хапіла б работы для многіх вёсак. Але гэту працу выканаў адзін бульдозер Ён разапхнуў, разраўняў зямлю. На бульдозеры працуе Грыша Алексеюк Яму дапамагае Косця Чыквін. З іх работы задаволены сяляне, якія часта прыглядаюцца, як адна машына заступае дзесяткі чалавечых рук.

Мікола Панфілюк
вёска Дубічы Царкоўныя

У маёй вёсцы

Мая родная вёска налічвае 50 гаспадароў. Сяляне ў асноўным сеюць жыта, авёс, садзяць бульбу. Ячменю і пшаніцы мала сеюць, таму што зямля слаба родзіць. Што праўда ўраджайнасць яе значна павялічылася ў апошніх гадах, калі гаспадары сталі карыстацца мінеральнымі ўгнаеннямі і сельскагаспадарчымі машынамі з мясцовага сельгасгуртка. Моладзь нашай вёскі праяўляе вялікае зацікаўленне да сельскагаспадарчых ведаў. Вучыцца яна ў школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Новаберазове. Некаторыя хлопцы вучацца ў сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Ружаным Стоку. Калі гаворым аб адукацыі, дык з Хітрай ужо 10 асоб закончыла сярэднія школы і 6 чалавек вышэйшыя ўстановы. За панскай Польшчы мала хто заканчваў сямікласную пачатковую школу.

Грыша Парфенюк
вёска Хітра

ФІНАЛ КОНКУРСУ «ВЁСКА БЛІЖЭЙ ТЭАТРА»

У конкурсе гэтым нашае ваяводства было перадавым. Жаданне прыняць удзел у конкурсе праявіла аж 127 калектываў. Справаздачы са сваёй дзейнасці прыслала аднак толькі 40 і гэты факт у пэўнай меры стаўся некарысны нам.

Атрымала аднак Беласточчына 4 узнагароды: Паўлы ў Бельскім павеце 1 узнагароду (адну з трох першых) — 30 тысяч злотых на абсталяванне святліцы і 3 індывідуальныя ўзнагароды.

24—25 кастрычніка ў Слупску (Альштынскае ваяв.) адбылася ўрачыстасць лаўрэатаў конкурсу.

Конкурс закончыўся, але насенне ім пасеянае расце і будзе даваць плён. Проста таму, што зрадзіў ён цягу і любоў да тэатра, якой нельга спыніць. Людзі спрабавалі, і ім пасмакавала. Тым больш, што тэлевізары апаноўваюць усё шырэй вёску і даюць магчымасць глядзець тэатр, гаварыць аб ім і любіць яго. (вл)

— Каму гэта ім?

Зразумеўшы, што ў яго вырвалася неасцярожнае слова, якое кідала цень па вышэйшае начальства, Хейендопф з пераўвялічанай заклапочанасцю пачаў корпацца ля сейфа.

— Вось! — сказаў ён, нарэшце, кладучы на стол звычайную канцылярскую папку. — Пачнём па алфавіту?

— Так. У гэтым выпадку, прынамсі, мы нікога не прапусцім. З вашага дазволу, я запішу некаторыя цікавыя для мяне звесткі. З мяне нядрэнны стэнаграфіст, так што не бойцеся, мае запісы вас не затрымаюць. А потым, звычайна, я іх знішчаю. Або перадам вам.

Сомаў уважл'ва прыслухоўваўся да таго, што чытаў Хейендопф, часам штосьці запісваў, часам задаволена хмыкаў, прасіў перачытаць яшчэ раз. Неўзабаве намеснік начальніка лагера пачаў адкрыта пазяхаць.

— Можа адкладзем на заўтра? — запытаўся ён.

— Давайце я хуценька прагледжу спіс, а заўтра вы дасцё яшчэ кароткія характарыстыкі на кожнага. Бо таго, што ёсць у спісах, вельмі мала.

— О, калі ласка! А я пакуль што пазнаёмлюся з тэзісамі сённяшняга лектара.

— Вас нават лектары наведваюць?

— Гэта для нашага зброду. Нейкі капітан Бромберг, які быццам бы ўцёк з рускага палону.

— Значыць, сувязь паміж уласаўцамі і знешнім светам усё-такі ёсць?

— Будзьце ўпэўнены: гэты тып у дзесяці водах мыты і перамыты. І спявае ён, быццам па нотах. Самі вечарам пачуеце...

(Працяг за тыдзень)

134

Дарагое **Сэрцайка!**

«Не прайшло нават і тыдня, як было надрукавана маё пісьмо, і я атрымаў адказы і парады чытачоў. Адказ Сэрцайка я сам прачытаў у «Ніве». Вельмі мне прыемна і радасна, што ў цяжкіх хвілінах атрымаў параду і цяпер я сам пераканаўся, што яна мяне не кахала, а калі знайшлася сама ў цяжкай сітуацыі, хацела ізноў вярнуцца да мяне. Я ўжо да яе не вярнуся, хоць яна мяне цяпер і чакае. Вельмі дзякую за параду для дзядзькі Андрыянава і для дзядзькі з-над рэчкі Маланіцы, што так пажылыя людзі пацікавіліся маёй справай, і ўсім чытачам вельмі дзякую за іх парады і лісты. Хто падаў свой адрас, усім адпісаў.

На заканчэнне свайго ліста, яшчэ раз хачу ўсім падзякаваць за ветлівасць і радасць, якую мне выказалі ў лістах.

Вайсковы».

«Я нябрыдкая дзяўчына толькі твар маю не чысты — вугры і вяснушкі. Крэм «Галіна» не памагае і не ведаю, як усяго гэтага пазбавіцца. Парай, «Сэрцайка», што рабіць. Вельмі буду табе ўдзячна». — піша Т з Беластоцкага павета.

З вуграмі не лёгкая справа, таму раю звярнуцца да лекара, які напэўна паможа. Вяснушкі, дык гэта лягчэйшая справа. У кожнай драгерыі ў горадзе атрымаеш крэм ад вяснушак і іншы выбяляючы. Але калі табе «Галіна» не памагае, дык калі будзеш у лекада-дэрматолага ў справе зліквідавання вугроў, папрасі, мо' на рэцэпту прыпіша табе якійсьці выбяляючы крэм мацнейшы ад «Галіны». Толькі не забудзь сказаць лекару, што крэм «Галіна» табе нічога не памагае.

СЭРЦАЙКА

Праграма на 10. — 15.XI.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Dziki pies Dingo" (radziecki), 10—12. „Nigdy nie wrócę" (radz.), 13—15.

Кляшчэлі
„Sprawa trzynastu" (radziecki), 10—12. „Szesnasta wiosna" (radziecki), 13—15.

Нараў
„Dama z pieskiem" (radz.), 11—15.

Нараўка
„Gwiaździsty bilet' (radz.), 11—15.

Чаромуха
„Tania i jej matki" (radz.), 10—12. „Ostrożnie babciu" (radz.), 13—15.

Чыжы
„Koledzy" (radz.), 11—15.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Miłość powraca wiosną" (radziecki), 11—15.

Бранск
„Mężni ludzie" (radz.), 10—12. „Listy do matki" (radz.), 13—15.

Орля
„Dramat w Kosmosie" (radz.), 11—15.

Райск
„Ewakuacja" (radz.) 11—15.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Ballada o żołnierzu" (radz.), 10—12. „Ostrożnie babciu" (radz.), 13—15.

Міхалова
„Lekkoduchy i dziewczyna" (radz.), 10—12. „Nasz wspólny przyjaciel" (radz.), 13—15.

Супрасль
„Gdy kobieta zostaje sama" (radz.), 10—12. „Więzy krwi" (radziecki), 13—15.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„A jednak cię kocham" (radz.), 10—12. „Pociąg na tyły" (radz.), 13—15.

Нурэц
„Spotkali się w pociągu" (radziecki), 10—12. „Wódz czerwonoskórych" (radz.), 13—15.

Мілейчыцы
„Gdy kwitną pierwiosnki" (radz.), 10—12. „Podróż w kwiecień" (radz.), 13—15.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Gdy kwitną pierwiosnki" (radz.), 10—12. „Dom z facjatą" (radz.), 13—15.

Сухаволя
„Ballada o żołnierzu" (radz.), 10—12. „Ostrożnie babciu" (radz.), 13—15.

Шудзялава
„Haszek i jego Szwejk" (radz.), 11—15.

Янаў
„Dziki pies Dingo" (radz.), 10—15.

Сідра
„Operacja konieczna" (radz.), 10—12. „My mężczyźni" (radz.), 13—15.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Dzień ostatni, dzień pierwszy" (radz.), 14—15.

Новы Двор
„Artysta do wszystkiego" (radz.), 14—15.

Ружаныстск
„Droga do przystani" (radz.) 10. „Dziki pies Dingo" (radz.), 11—12. „Samolot odlatuje o 9-tej" (radz.), 13—15.

Аб'язное кіно ГП БГКТ

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ячна, гадз. 17⁰⁰,

Хілімоны, гадз. 19³⁰.

Каляровы савецкі фільм. Сучасная камедыя «Улица полна неожиданностей».

Тэатр «Свершч»
(выязная група)

Сухаволя
„Misie Ptysie" — 11.XI.

Кастусь Кірэенка

Бабуліна Лала

Было ў Лалы
Дзве бабулі.
Адна — бай.
Другая — люлі,
Адна — скок,
Другая — трухам,
Адна — мёд.
Другая — кухан,
Адна — торт пясе,
Цукерку,
А другая —
Сліў талерку,
Ды варэнікі,
Ды сала,
Ды ўсё еж,
Ды прайся, Лала,
Ды не знай
Гульні хлапецкай.
Белых ручак
Не запэцкай,
Ды шкадуй
Бусяткі-ножкі,
Не хадзі
На ўсе дарожкі...
Так расла,
Так вырастала.
Так дарослай
Стала Лала.
Лала — бровачкі
Шнуруе,
Лала — губачкі
Фарбуе,
Лала — ліцікі
Мыляе,
Лала — вочкамі
Страляе.
Лала — краля,
Лала — цаца.
Што ёй праца?
Бяка — праца.
Лале — скокі,
Лале — гулі!..
Стануць,
Вохкаюць бабулі:
— Ну ж, і дзетка...
— Ну ж, і штучка...
І адкуль
Такая ўнучка?!

Ён заўсёды скардзіўся знаёмым, што жонка ў яго непісьменная: яна лаецца без знакаў прыпынку.

ЗДАРОВАЕ ПАВЕТРА

Падарожнічаючы па Арызоне, турыст спытаў мясцовага жыхара:

— Гэта праўда, што ў Арызоне здаровае паветра?

— Яшчэ б! — адказаў мясцовы жыхар. — Калі я з'явіўся тут, я не мог выгаварыць ні слова, на маёй галаве не было ніводнага воласа і ў мяне не было сіл, каб прайсці па пакою.

— Дзіўосна! — усклікнуў турыст. — І даўно вы тут?

— Я тут нарадзіўся.

САБАЧКІ

Гутараць дзве сабачкі.

— У мяне было цяжкое дзяцінства, — гаворыць адна.

— Хіба не такое цяжкое, як у мяне, — спыняе другая сабачка. — Нарадзілася я ў пустыні. Да найбліжэйшага дрэўка трэба было бегчы пару гадзін...

НЕ ТУТЭЙШЫ

Калі стаче... тварам на захад, то ў якім баку будзе ў цябе поўдзень, а ў якім поўнач? — пытаецца настаўнік.

— Не ведаю, Іван Пятровіч, я не тутэйшы, — адказвае вучань.

МУЖ

Жонка выгаварвае мужу:

— Калісь то хацеў ты мяне з кахання з'есці, а цяпер то табе мой адзін волас у супе перашкаджае...

КАХАННЕ

— Вы нагадваеце мне жанчыну, якую я калісьці вельмі кахаў...

— Гэта была ваша прыяцельніца?

— Не. Бабуля.

АРХЕОЛАГІ БУДУЧЫНІ

Унікальная знаходка.

НЕ МОЖА

Да тэлефона падышоў маленькі хлопчык.

— Бацькі дома? — спыталі ў яго.

— Не.

— А ёсць хто-небудзь яшчэ, з кім бы я мог пагутарыць?

— Мая сястра.

— Перадай ёй трубку.

Прайшло даволі многа часу, і затым хлопчык зноў узяў трубку.

— Я не магу выцягнуць яе з калыскі.

Як хочаце, людзі добрыя, але самае прыемнае ў жыцці, гэта мець добрых суседзяў. Вядома, чалавека так адразу не спазнаеш, пакуль не з'ясі пуд солі.

За доўгія гады цёплай суседчынай дружбы, Маня з Надзяю з'елі гэты пуд солі і дружбу іхнюю вадою не разліў бы, агнём не раздзяліў бы, калі б не склеп.

Склеп быў выкапаны па-гаспадарску, тоўста абсыпаны зямлёю, каб малако летам не кісла, а зімою бульба не мерзла.

Аднаго разу пайшла Надзя ў свой склеп, а яе сардэчная суседка Маня ўбегла ў Надзіны сені, дабралася да кладоўкі, наклала ў хвартух сала і выйшла з Надзінай хаты, як бы ні ў чым не бывала.

Выйшла, але не дайшла.

На Надзіным панадворку Маню сустрэла другая суседка і ўзняла размову. Маня хоча кінуць размову і адысці чым хутчэй, аднак суседка аказалася надта гаваркая. На тую хвілю якраз выходзіць са свайго склепа Надзя і Маніны нервы не вытрымалі.

Кінулася Маня ўцякаць губляючы па дарозе кавалкі сала. Для малой вёскі сенсацыя не малая, так, што да абеда ўжо ўсе ведалі пра Маніну пакражу.

Слова за словам і пачалі ў вёсцы прыпамінаць другія Маніны камбінацыі: як агуркі выбірала з чужога агарода, крала яйкі па курыных гнёздах, аж адзін певень ад перапалоху абдзёр яе.

Аказваецца, бываюць на свеце людзі, якім кошык агуркоў ёсць даражэйшым ад уласнага сумлення, а добрае імя таннейшае ад дзесятка яек.

Пасля таго выпадку дружба паміж Надзяю і Маняю лопнула.

Чытачы цікавы даведацца, дзе і ў якой вёсцы гэта здарылася? Магу сказаць, што здарылася гэта ў Гайнаўскім павеце, а назва вёскі хіба няважная тут. З падобнымі выпадкамі ў нашым вясковым жыцці, на жаль, маем часта дачыненне, таму назваў вёсак можна было б налічыць з паўкапы.

Мясцовыя людзі ведаюць сваю вёску і Маня з Надзяю пазнаюць сябе ў гэтай гісторыі, дзе дружба пашмараваная салам разляцелася.

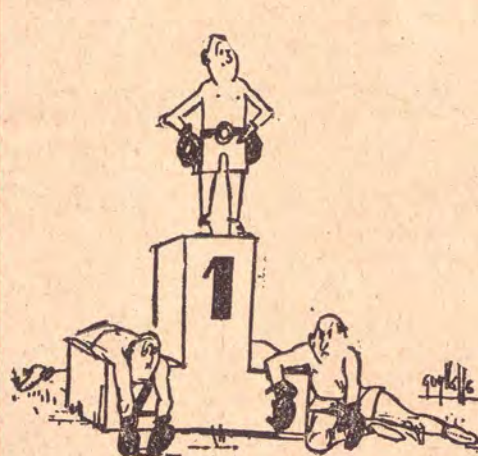
Мараль з таго адна: крадзеным дабром не разжывешся, а ганьбы вадою не змыеш.

Дзядзька Левон

БОКС

— Ціха. Баксёр спіць!

Без слоў.

УСЯЧЫНА

Можна мець міну: пахабную, ганарыстую, строгую, пагардлівую, узнёслую, дзёрзкую, гераічную, задзірлівую, зухаватую, дурнаватую, маркотную, сканфужаную, заклапочаную, панурую, грабавую, абыякавую, афіцыйную, сканцэнтраваную, урачыстую, службовую, кіслую, марсавую. Можна ўрэшце рабіць конкурсную міну! У Англіі кожны год у верасні адбываюцца такія конкурсы. Сёлеташняга чэмпіёна ўзнагароджана хамутом. Над ім паказвае сваю конкурсную міну мінулагодні пераможца, побач — слабейшыя саперінкі.

АКЕНЦА ДУМАК

Чым больш аддалена мэта, тым больш неабходна ісці наперад. Не спяшаючы, але і не адпачываючы.

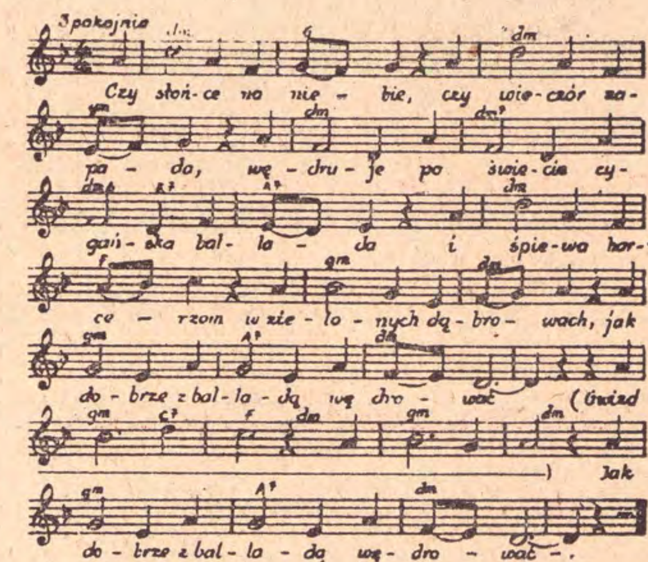
Дж. Мадзіні (1805 — 1872) — італьянскі рэвалюцыянер.

Песні па заяўках

Па просьбе Святланы Мельнічак і Ірэны Каліцкай з вёскі Мастаўляны, Беластоцкага павета, змяшчаем польскую песню

Cygańska ballada

Słowa: Maria Terlikowska *Muz. Edward Pałłasz*

Czy słońce na niebie, czy wieczór zapada,
Wędruje po świecie cygańska ballada —
I śpiewa harcerzom w zielonych dąbrowach,
Jak dobrze z balladą wędrować.

Usiądzie ballada przy ogniu wędrowca,
I wrzuci do ognia gałązkę jałowca,
Kto raz się zachłysnął podobnym zapachem,
Ten nigdy nie uśnie pod dachem.

Wędruje ballada bez płaszcza i boso,
Zasypia z księżycem, a budzi się z rosą,
I doli cygańskiej na żadną nie zmieni —
Melodia szerokich przestrzeni.

Są inne piosenki, dźwięczące jak młoty,
Wesołe melodie codziennej roboty,
A ona jest ptakiem, a ona jest wiatrem;
Cygańską tęsknotą za światem.

A kiedy harcerze do miasta odjadą,
Zostawią cię w lesie, cygańska ballado,
A może po roku, pod starym namiotem;
Odnajdą balladę z powrotem.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPIK nie — 14.40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocza granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ w USA. Nakład 5458.